

**Emerytury nowosystemowe wypłacone
w grudniu 2024 r. w wysokości niższej
niż wysokość najniższej emerytury
(tj. niższej niż 1 780,96 zł)**

DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

Warszawa 2025

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Zgodnie z art. 85 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych kwota najniższej emerytury w grudniu 2024 r. wynosiła 1 780,96 zł. Emerytura podwyższona do tej wysokości przysługuje osobom, które osiągnęły wiek emerytalny i posiadały okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn i 20 lat dla kobiet.

W przypadku, gdy emeryt nie posiada wymaganego stażu, jego emerytura nie podwyższa się do wysokości najniższej. Stąd też coraz częściej pojawiają się emerytury wypłacane w wysokości niższej niż najniższa.

Poniższe opracowanie dotyczy właśnie takich emerytur nowosystemowych¹. Analizuje ich portfel pod względem cech demograficznych, ekonomicznych, jak też, w miarę możliwości, odpowiada na pytanie o przyczyny tego zjawiska.

A. Emerytury nowosystemowe wypłacane w grudniu 2024 r.

W grudniu 2024 r. wypłacono 433,1 tys. emerytur nowosystemowych w wysokości niższej niż najniższa ustawowa wysokość emerytury – tj. ponad 9,2% więcej niż w grudniu 2023 r. (396,9 tys.) Były to emerytury przyznane osobom o niepełnym stażu, których to emerytur, zgodnie z art. 87 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie podwyższa się do kwoty najniższej emerytury. W ciągu ostatnich 14 lat liczba emerytur nowosystemowych wypłacanych w wysokości niższej niż najniższa emerytura wzrosła ponad osiemnastokrotnie, a ich udział w liczbie wypłacanych emerytur nowosystemowych wzrósł z 4,2% w grudniu 2011 r. do 9,9% w grudniu 2024 r.

Liczbę osób pobierających emerytury nowosystemowe w wysokości niższej niż najniższa ustawowa wysokość emerytury w grudniu lat 2011 - 2024 zawiera tabela 1.

¹ Analiza dotyczy emerytur nowosystemowych wypłaconych w grudniu 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa emerytura (tj. 1 780,96 zł), z pominięciem emerytur z urzędu wypłacanych w wysokości najniższej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy oraz emerytur częściowych. Analiza nie obejmuje emerytur realizowanych na mocy umów międzynarodowych oraz emerytur zbiegających się ze świadczeniami rolniczymi.

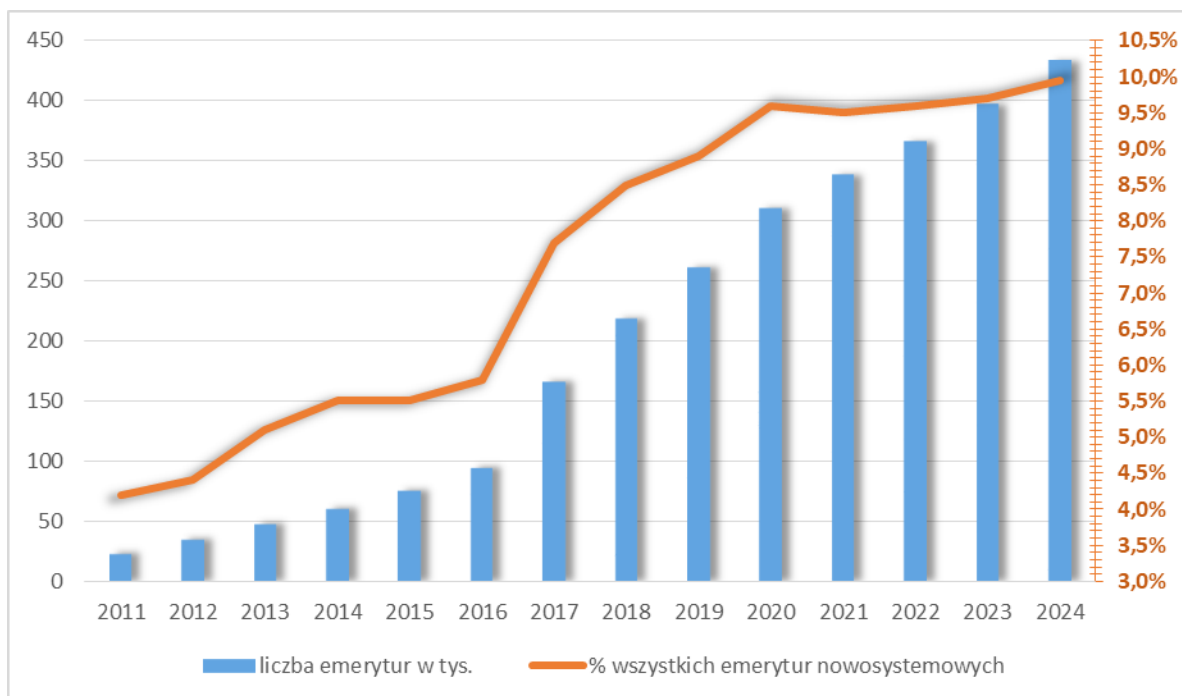
Tabela 1. Liczba osób pobierających emeryturę* nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa

Stan na grudzień:	w tys.	% wypłacanych emerytur nowosystemowych
2011	23,9	4,2%
2012	35,9	4,4%
2013	48,0	5,1%
2014	60,8	5,5%
2015	76,3	5,5%
2016	95,4	5,8%
2017	166,6	7,7%
2018	218,8	8,5%
2019	261,0	8,9%
2020	310,1	9,6%
2021	337,6	9,5%
2022	365,3	9,6%
2023	396,8	9,7%
2024	433,1	9,9%

* bez emerytur z urzędu i bez emerytur częściowych

Zmienność w latach liczby emerytur nowosystemowych w wysokości niższej niż najniższa obrazuje wykres nr 1.

Wykres 1. Liczba i odsetek emerytur nowosystemowych w wysokości niższej, niż najniższa w latach 2011-2024.

Można zauważyć stały, rosnący trend liczby świadczeniobiorców pobierających emerytury niższe od najniższej, z przyśpieszeniem wzrostu po roku 2017. Natomiast odsetek takich świadczeń w stosunku do całości wypłacanych emerytur nowosystemowych rósł w trzech fazach: lekkiego wzrostu do 2016, wyraźnego wzrostu w latach 2017-20 i ustabilizowaniu na wysokim poziomie po roku 2020 do chwili obecnej. W liczbie emerytów pobierających emerytury niższe od najniższej w latach 2023 (396,8 tys.) i 2024 (433,1 tys.) te same osoby stanowią liczbę 376,8 tys. Można powiedzieć, że 87% ogółu świadczeniobiorców w XII 2024 r. to „kontynuatorzy” pobierania emerytury z XII 2023, natomiast 95% osób pobierających emeryturę w XII 2023 r. przeszło do grupy pobierających również w XII 2024 r.

Wśród osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę w wysokości niższej niż najniższa zdecydowanie przeważały kobiety (stanowiły 77,4% ogółu). Od kilku lat zaobserwować można rosnący odsetek mężczyzn pobierających emeryturę w wysokości niższej niż najniższa – w grudniu 2014 r. stanowili oni 1,2%, w grudniu 2015 r. – 5,0%, w grudniu 2022 r. – 19,8%, w grudniu 2023 r. – 21,3%, a w grudniu 2024 r. – 22,6%.

Średni wiek osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę w wysokości niższej niż najniższa wynosił 66,9 roku (w przypadku kobiet było to 66,2 roku, w przypadku mężczyzn – 69,0 roku). Najczęściej występującym wiekiem (dominantą) tej grupy emerytów w przypadku kobiet to 64 lata, a w przypadku mężczyzn – 66 lat. Mediana w grupie kobiet wyniosła 66, a w grupie mężczyzn 69 lat.

Średni wiek osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę w wysokości niższej niż najniższa był ponownie nieznacznie wyższy od średniego wieku osób pobierających tę emeryturę w grudniu 2023 r. – ogółem o 0,4 roku.

Strukturę wg wieku i płci osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę w wysokości niższej niż najniższa przedstawia tabela nr 2.

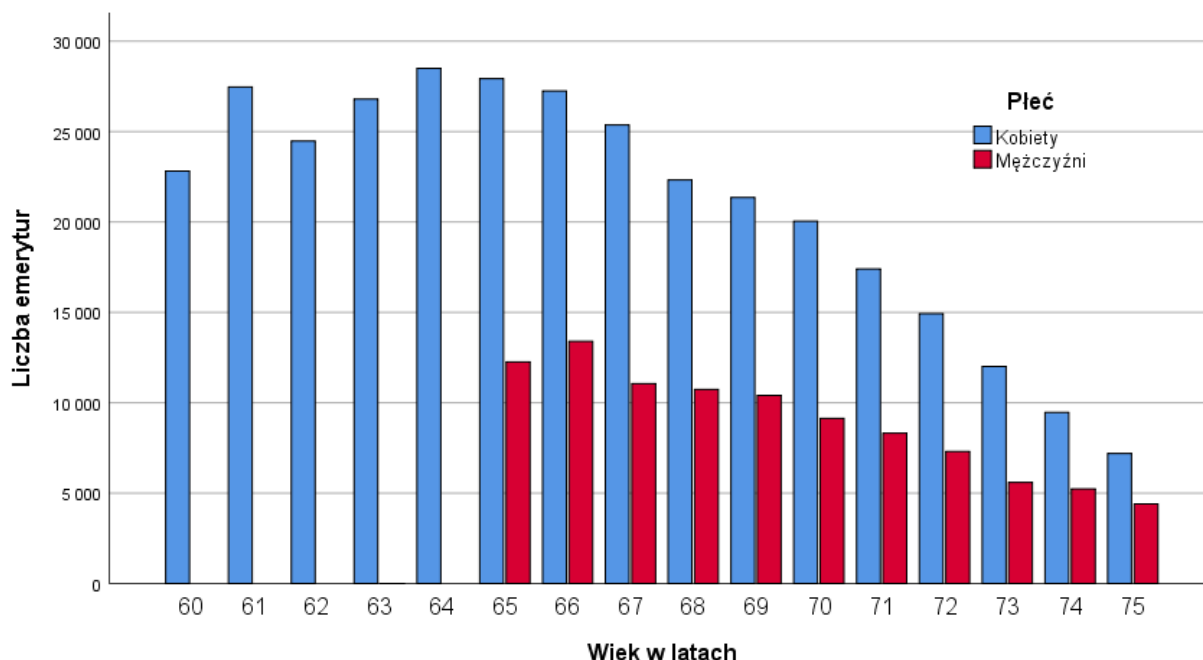
Tabela 2. Struktura wg wieku i płci osób pobierających emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa – XII 2024*

Wiek w latach w XII 2024 r.	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Ogółem	77,4%	22,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
60	6,8%	-	5,3%
61	8,2%	-	6,3%
62	7,3%	-	5,7%
63	8,0%	-	6,2%
64	8,5%	-	6,6%
65	8,3%	12,5%	9,3%
66	8,1%	13,7%	9,4%
67	7,6%	11,3%	8,4%
68	6,7%	11,0%	7,6%
69	6,4%	10,6%	7,3%
70	6,0%	9,3%	6,7%
71	5,2%	8,5%	5,9%
72	4,5%	7,5%	5,1%
73	3,6%	5,7%	4,1%
74	2,8%	5,4%	3,4%
75	2,1%	4,5%	2,7%
Średni wiek	66,2	69,0	66,9

*Dane mogą nie sumować się dokładnie do 100% z uwagi na zaokrąglenia wartości procentowych.

Liczbę świadczeniobiorców wg wieku i płci obrazuje wykres nr 2.

Wykres 2. Struktura liczby emerytur wg płci i wieku osób pobierających emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa – XII 2024

Można zauważyć znaczącą przewagę kobiet w każdym wspólnym z mężczyznami wieku pobierania świadczenia – która maleje wraz z wiekiem - od prawie 2,3-krotnej dla 65 lat do mniej niż 1,7-krotnej dla 75 lat.

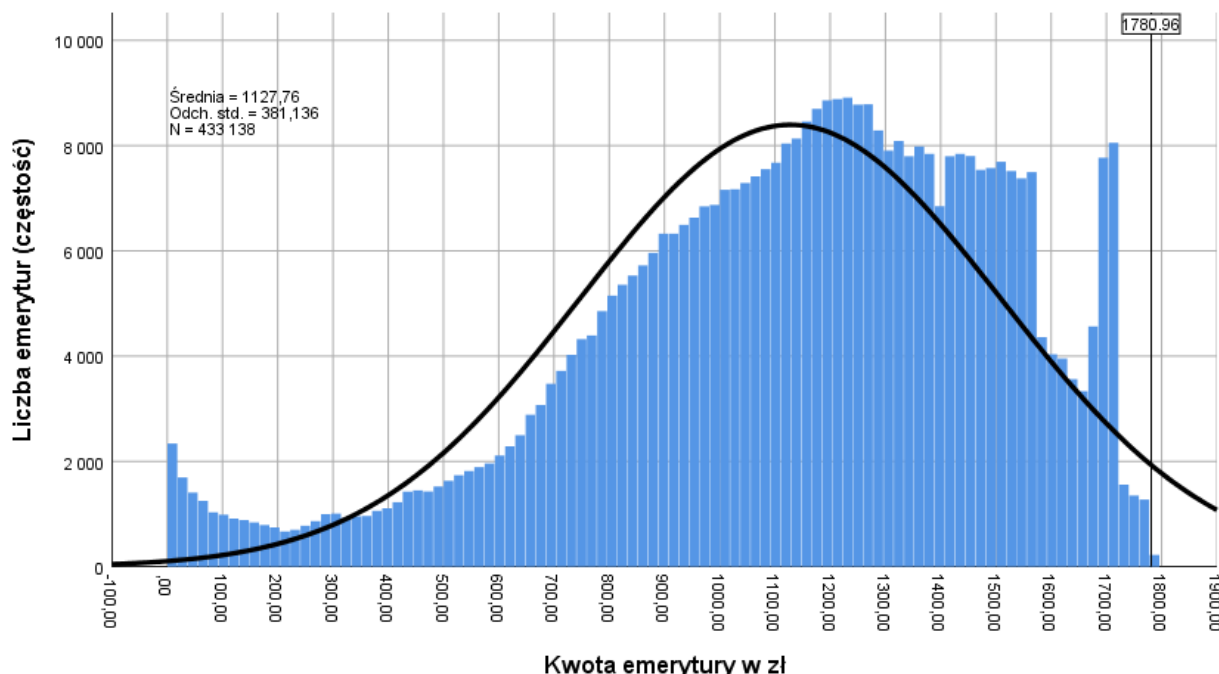
Średnia wysokość emerytury w wysokości niższej niż najniższa ustawowa wysokość emerytury wynosiła wg stanu na grudzień 2024 r. 1127,76 zł (1009,77 zł w 2023). Mediana tego typu świadczenia to 1174,84 zł (1050,59 zł w 2023). Wartości kwartyli wyniosły odpowiednio: 900,30 zł (pierwszy) i 1417,82 zł (trzeci). Statystycznie najczęstszą wartością (dominantą) była kwota 1405,63 zł, zaś odchylenie standardowe wyniosło 381,14 zł (331,35 zł w 2023).

Patrząc na rozkład częstości wysokości świadczeń (wykres nr 3), można zauważyć, że w dużej części pokrywa się z krzywą rozkładu normalnego, a występujące odchylenia od linii rozkładu spowodowane są:

- dużą liczbą bardzo niskich emerytur – od kilku groszy do ok. 100-200 zł.
- zwiększoną liczbą emerytur w przedziałach powyżej średniej (1150-1380 zł oraz 1420-1580 zł).
- „pik” liczby świadczeń w okolicy 1700 zł.

- obcięciem zakresu danych powyżej ustawowej kwoty najniższej emerytury (1780,96 zł)

Wykres 3. Rozkład częstości (histogram) kwot emerytur osób pobierających emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa – XII 2024

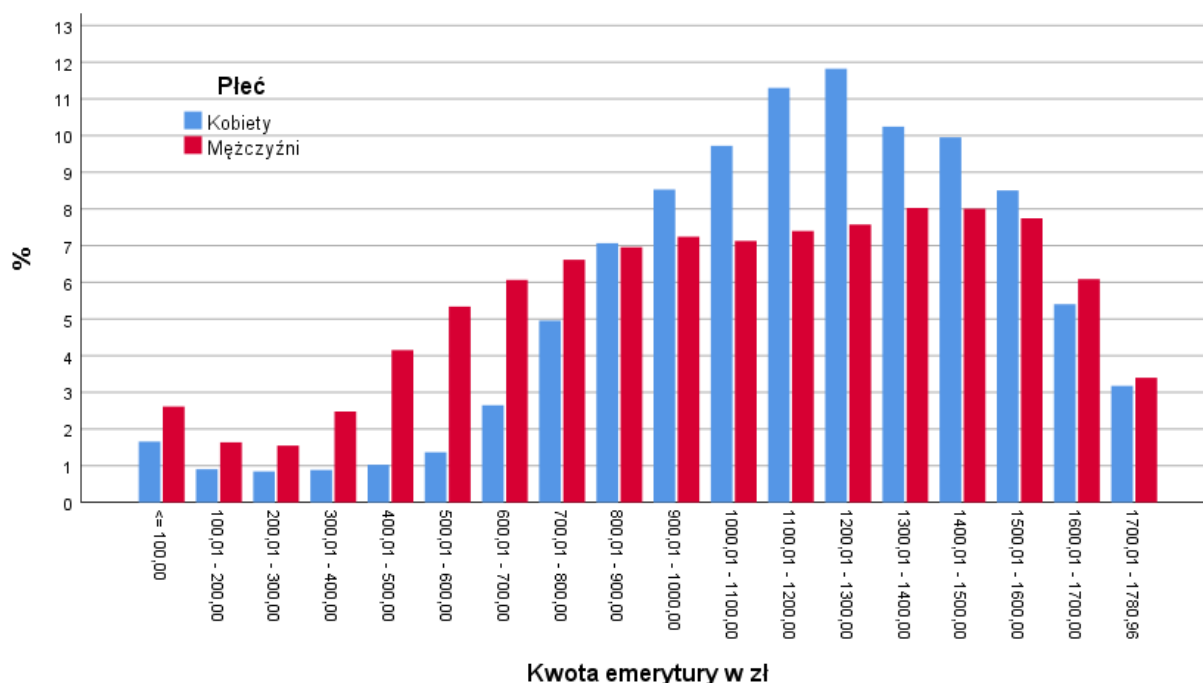
Spośród osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa ustawowa wysokość, 9,1% (10,8% w 2023, 14,6% w 2022) pobierało ją w wysokości 600 zł i mniej (w grupie mężczyzn było to 17,8%, w przypadku kobiet – 6,7%), 8,7% (13,1% w 2023, 19,9% w 2022) - w wysokości pomiędzy 600,01 a 800,00 zł (12,7 wśród mężczyzn, 7,6% wśród kobiet), zaś 82,1% (76,2% w 2023, 65,4% w 2022) w wysokości powyżej 800 zł (69,6% wśród mężczyzn, 85,7% wśród kobiet). Najwyższy odsetek kobiet pobierał tę emeryturę w wysokości z przedziału 1 200,01 – 1 300,00 (1 000,01 - 1 100,00 zł w 2023; 900,01 - 1 000,00 zł w 2022), natomiast najwyższy odsetek mężczyzn – z przedziału 1 300,01 – 1 400,00 zł (tak samo jak w 2023, 1 100,01 - 1 200,00 zł w 2022). Widoczny jest trend przesuwania się rok do roku liczności świadczeniobiorców w stronę przedziałów wyższych wartości wypłat, zarówno ogółem, jak i w grupach płci.

Jak widać z tabeli nr 3 i wykresów 4-6, w niższych i wyższych przedziałach wysokości (do 800 zł i powyżej 1600 zł) dominują mężczyźni, zaś pomiędzy 800 zł a 1600 zł przeważający jest udział kobiet. Oznacza to, że średnia wysokość emerytury niższej niż najniższa jest wyższa w przypadku kobiet. Średnia wysokość emerytury pobieranej w grudniu

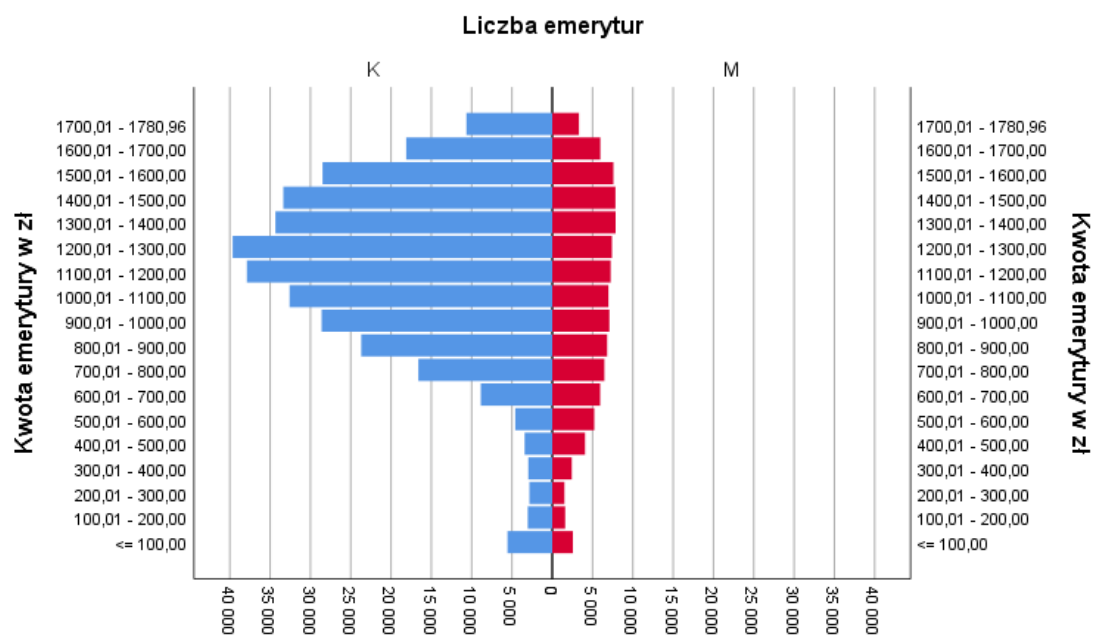
2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wynosiła 1127,76 zł (1009,77 zł w 2023). W przypadku mężczyzn było to 1039,65 zł (mediana 1075,15 zł), w przypadku kobiet – 1153,47 zł (mediana 1192,83 zł). W porównaniu z grudniem 2023 r. średnia wysokość emerytury wypłacanej w wysokości niższej niż najniższa wzrosła o 117,99 zł (w przypadku mężczyzn – 108,69 zł, w przypadku kobiet – o 122,91 zł). Nominalnie jest to spadek przeciętnych wartości wzrostów R-R 2024-2023 o ok. 10 zł w stosunku do wzrostów R-R 2023-2022. Najniższa wysokość emerytury odnotowana w grudniu 2024 r. wynosiła 0,02 zł. Pobierały je 2 osoby: solidarnie kobieta i mężczyzna, wypłacały oddziały w Biłgoraju i we Wrocławiu, a zwaloryzowane kwoty składek dla tych świadczeń wyniosły 4,20 i 3,60 zł.

Strukturę wg wysokości emerytur wypłacanych w grudniu 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa przedstawia tabela 3 oraz wykresy 4-6.

Wykres 4. Struktura według wysokości emerytury i płci (procentowo)

Wykres 5. Struktura liczby emerytur wg wysokości świadczenia i płci (liczbowo)

Wykres 6. Struktura wysokości emerytur ogółem

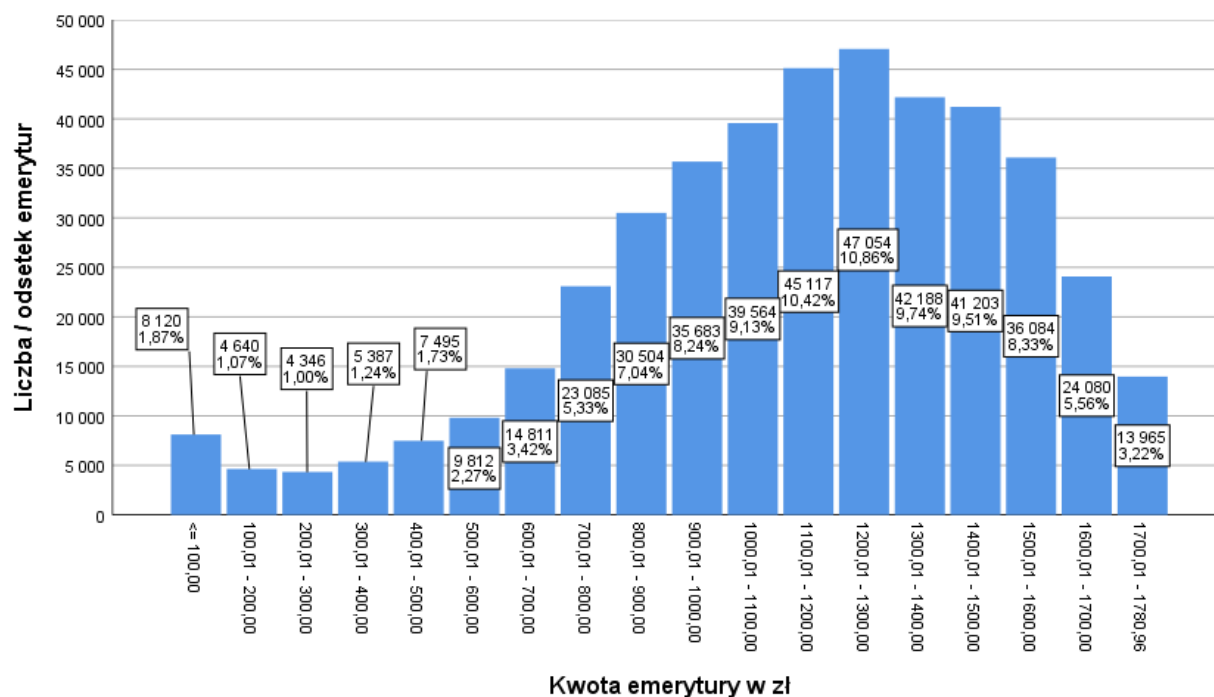

Tabela 3. Struktura według wysokości i płci osób pobierających emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa - XII 2024

Wysokość w zł		Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
<= 100,00	Liczebność	5562	2558	8120
	%	1,70%	2,60%	1,90%
100,01 - 200,00	Liczebność	3037	1603	4640
	%	0,90%	1,60%	1,10%
200,01 - 300,00	Liczebność	2831	1515	4346
	%	0,80%	1,50%	1,00%
300,01 - 400,00	Liczebność	2963	2424	5387
	%	0,90%	2,50%	1,20%
400,01 - 500,00	Liczebność	3433	4062	7495
	%	1,00%	4,20%	1,70%
500,01 - 600,00	Liczebność	4591	5221	9812
	%	1,40%	5,30%	2,30%
600,01 - 700,00	Liczebność	8875	5936	14811
	%	2,60%	6,10%	3,40%
700,01 - 800,00	Liczebność	16616	6469	23085
	%	5,00%	6,60%	5,30%
800,01 - 900,00	Liczebność	23700	6804	30504
	%	7,10%	7,00%	7,00%
900,01 - 1000,00	Liczebność	28599	7084	35683
	%	8,50%	7,20%	8,20%
1000,01 - 1100,00	Liczebność	32594	6970	39564
	%	9,70%	7,10%	9,10%
1100,01 - 1200,00	Liczebność	37881	7236	45117
	%	11,30%	7,40%	10,40%
1200,01 - 1300,00	Liczebność	39642	7412	47054
	%	11,80%	7,60%	10,90%
1300,01 - 1400,00	Liczebność	34335	7853	42188
	%	10,20%	8,00%	9,70%
1400,01 - 1500,00	Liczebność	33371	7832	41203
	%	10,00%	8,00%	9,50%
1500,01 – 1600,00	Liczebność	28505	7579	36084
	%	8,50%	7,70%	8,30%
1600,01 – 1700,00	Liczebność	18123	5957	24080
	%	5,4%	6,1%	5,6%
1700,01 – 1780,96	Liczebność	10642	3323	13965
	%	3,2%	3,4%	3,2%
Ogółem		335300	97838	433138
		77,4%	22,6%	100,0%

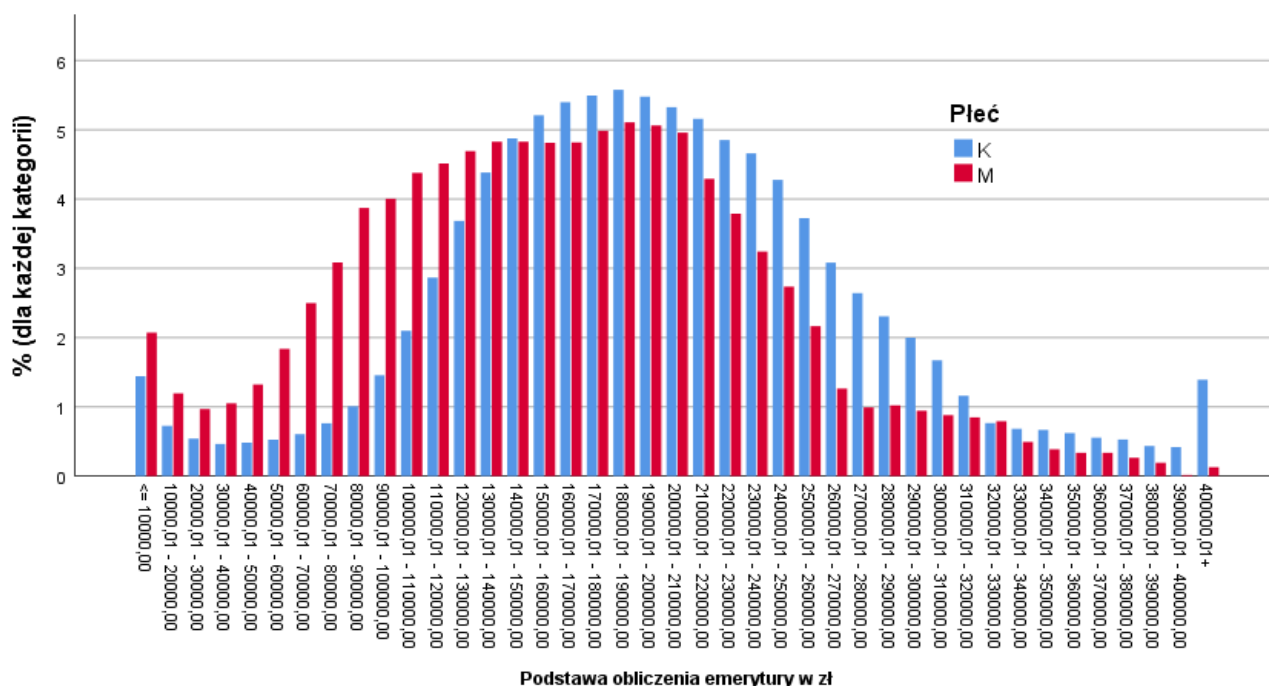
*) Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Wysokość emerytur ustalanych wg nowych zasad zależy od kwoty będącej podstawą obliczenia świadczenia, czyli od zwaloryzowanej kwoty składek zgromadzonych na koncie i subkoncie oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego. Średnia podstawa wyliczenia dla

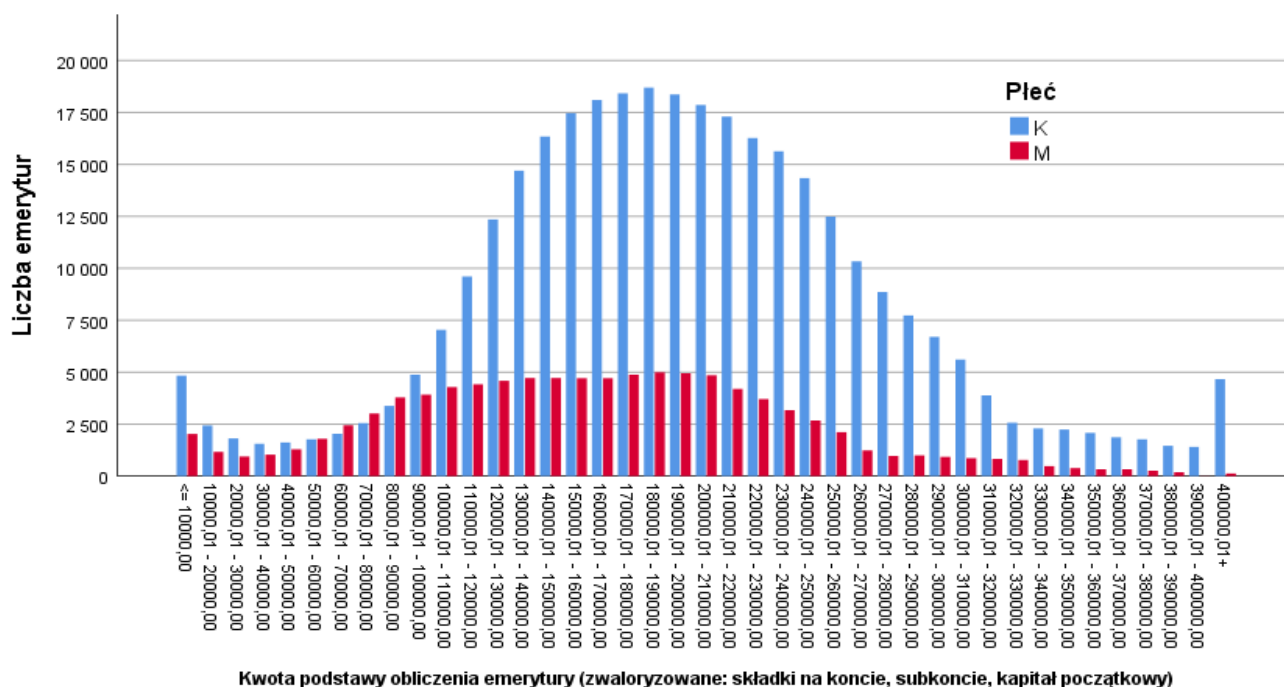
emerytur wypłacanych w grudniu 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wynosiła 190,3 tys. zł (181,4 tys. zł w 2023; 176,5 tys. zł w 2022) i w przypadku kobiet była wyższa o 23% niż w przypadku mężczyzn (odpowiednio 198,7 tys. zł i 161,5 tys. zł). Pomimo że kobiety przechodzą na emeryturę wcześniej i mają ją wyliczoną z zastosowaniem wyższego dalszego trwania życia, w przypadku emerytur niższych niż najniższa ich świadczenia są średnio wyższe niż emerytury mężczyzn. Jak widać z poniższego wykresu, w niższych przedziałach (do 140 tys. zł) kapitału będącego podstawą obliczenia emerytury przeważają procentowo mężczyźni, w przedziałach od 140 tys. zł do 220 tys. zł udział mężczyzn i kobiet jest porównywalny, zaś w przedziałach powyżej 220 tys. zł przeważający jest udział kobiet.

Wśród osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę w wysokości niższej niż najniższa, aż 46,0% (45,7% mężczyzn i 46,1% kobiet) miało emeryturę wyliczoną jedynie z kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego (nie miało odnotowanych składek). Oznacza to, że osoby te nie odprowadziły ani jednej składki na ubezpieczenie emerytalne po 1998 r. Natomiast brak kapitału początkowego obserwujemy u 5,3% (7,4% ogółu mężczyzn i 4,7% kobiet) emerytów pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę w wysokości niższej niż najniższa.

Wykres 7. Struktura podstawy obliczenia emerytury i płci osób pobierających emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa - XII 2024

Wykres 8. Struktura podstawy obliczenia emerytury i płci osób pobierających emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa - XII 2024 (liczbowo)

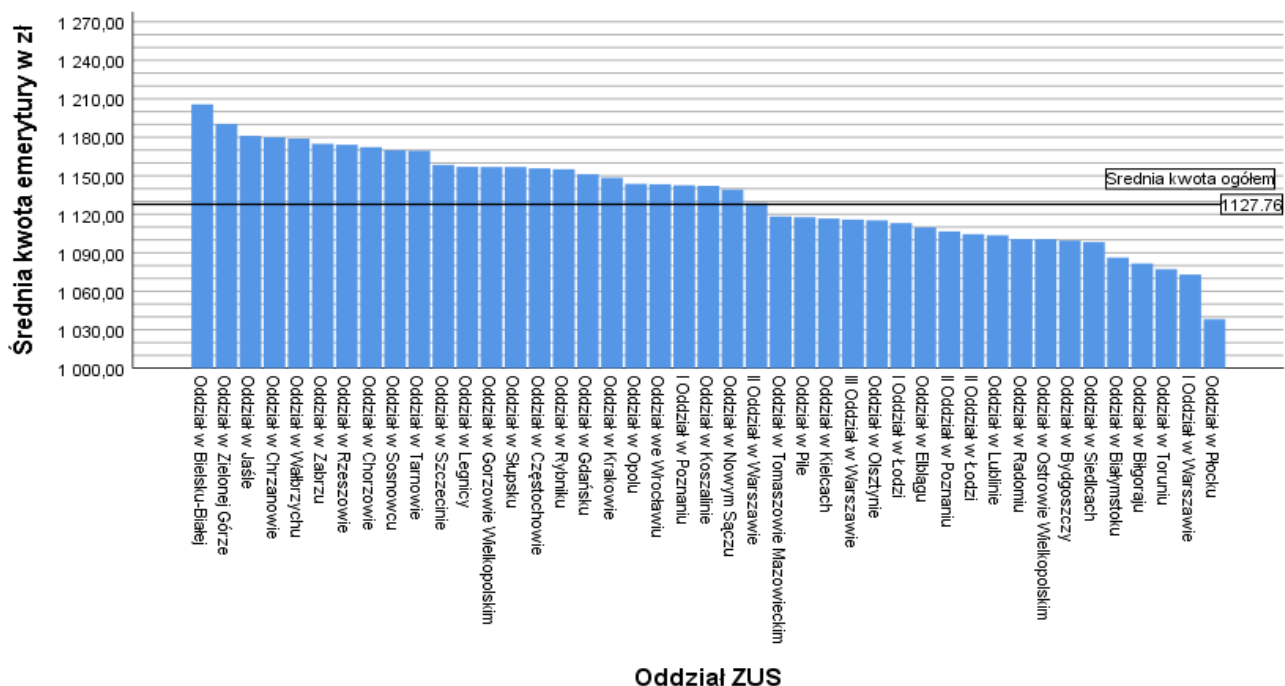

Wśród mężczyzn pobierających w grudniu 2023 r. emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa największy odsetek stanowiły osoby, którym świadczenie wypłaca oddział ZUS w Płocku (5,7%), najmniejszy zaś osoby, którym świadczenie wypłaca oddział ZUS w Chorzowie (0,6%). W przypadku kobiet były to odpowiednio oddziały ZUS w Gdańsku (5,0%) oraz w Gorzowie Wielkopolskim (0,9%). Analogiczna sytuacja występowała w latach poprzednich.

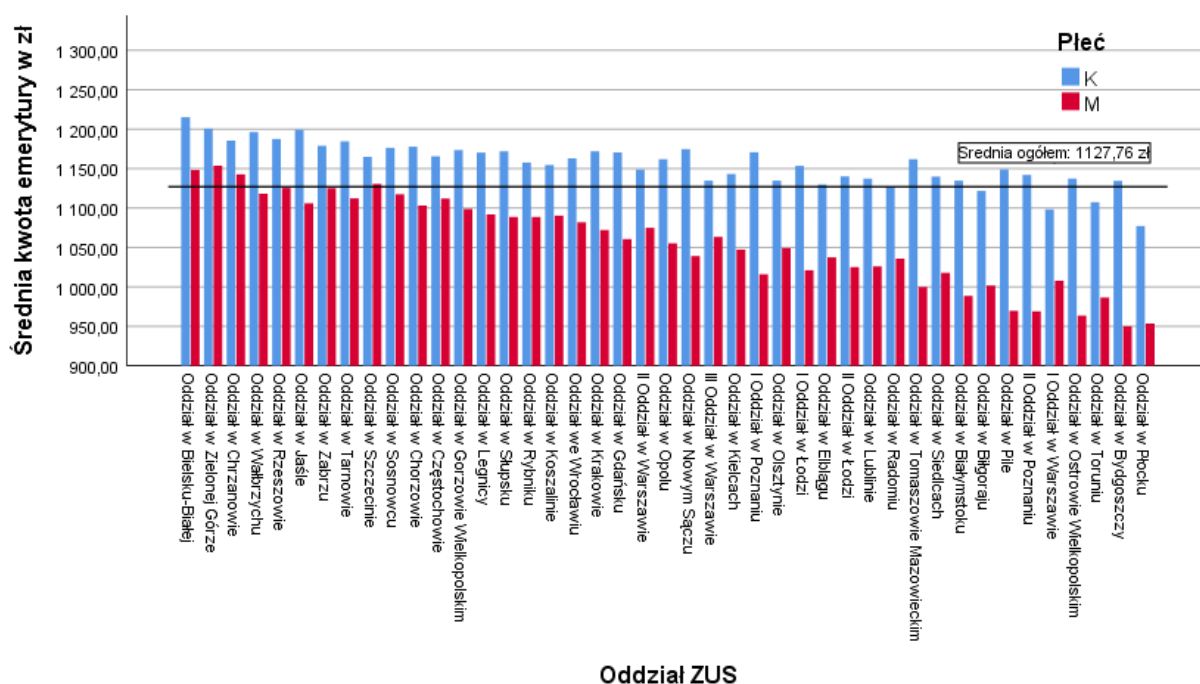
Biorąc pod uwagę średnią emerytury w wysokości niższej niż najniższa wypłacanej w poszczególnych oddziałach ZUS, to wahała się ona w granicach od 934,21 zł w Oddziale w Płocku do 1075,92 zł w Oddziale w Bielsku-Białej. 24 oddziały ZUS wypłacały średnio większą kwotę, niż wyniosła średnia emerytura ogółem, zaś w 19 oddziałach była wypłacana średnio kwota niższa od średniej ogółem.

Dzieląc populację wg płci, możemy zauważyć, że tylko w 4 oddziałach (na 43) średnia kwota wypłacanej emerytury w wysokości niższej niż najniższa wśród kobiet była niższa od średniej dla całej populacji. Wśród mężczyzn było odwrotnie – tylko w 4 oddziałach średnia wypłacanej mężczyznom emerytury była wyższa od średniej dla całej populacji.

Wykres 9. Średnia kwota emerytury wypłacana w oddziałach ZUS

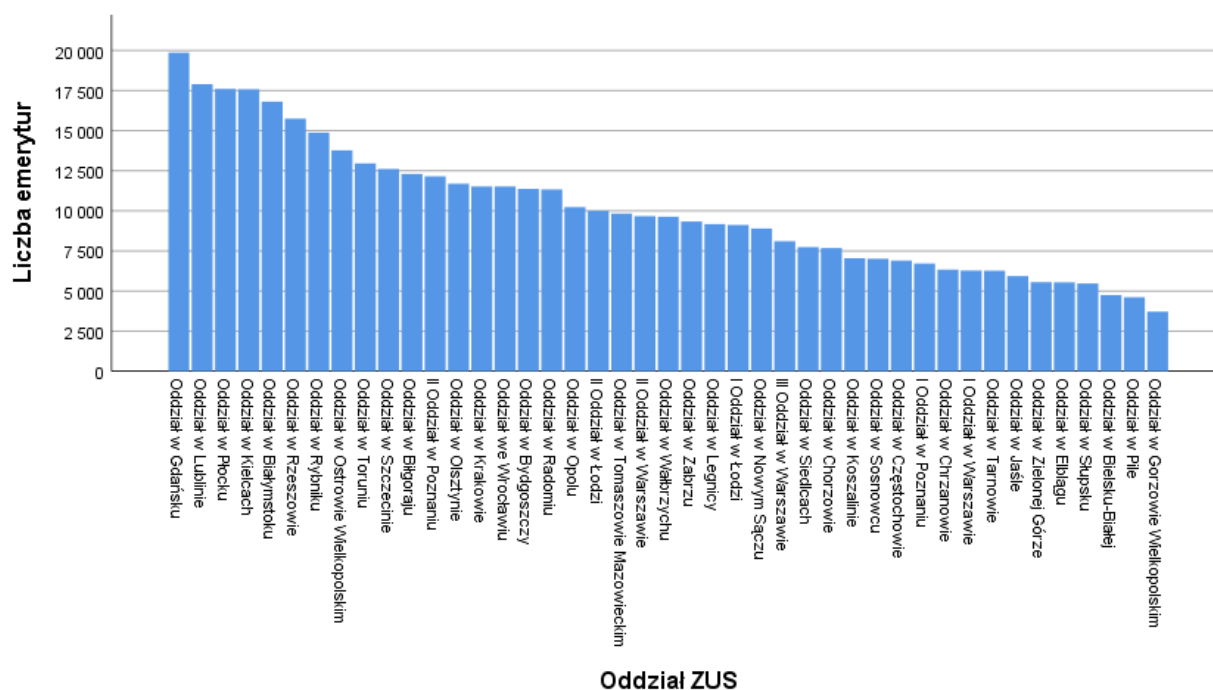

Wykres 10. Średnia kwota emerytury wypłacana w oddziałach ZUS z uwzględnieniem płci

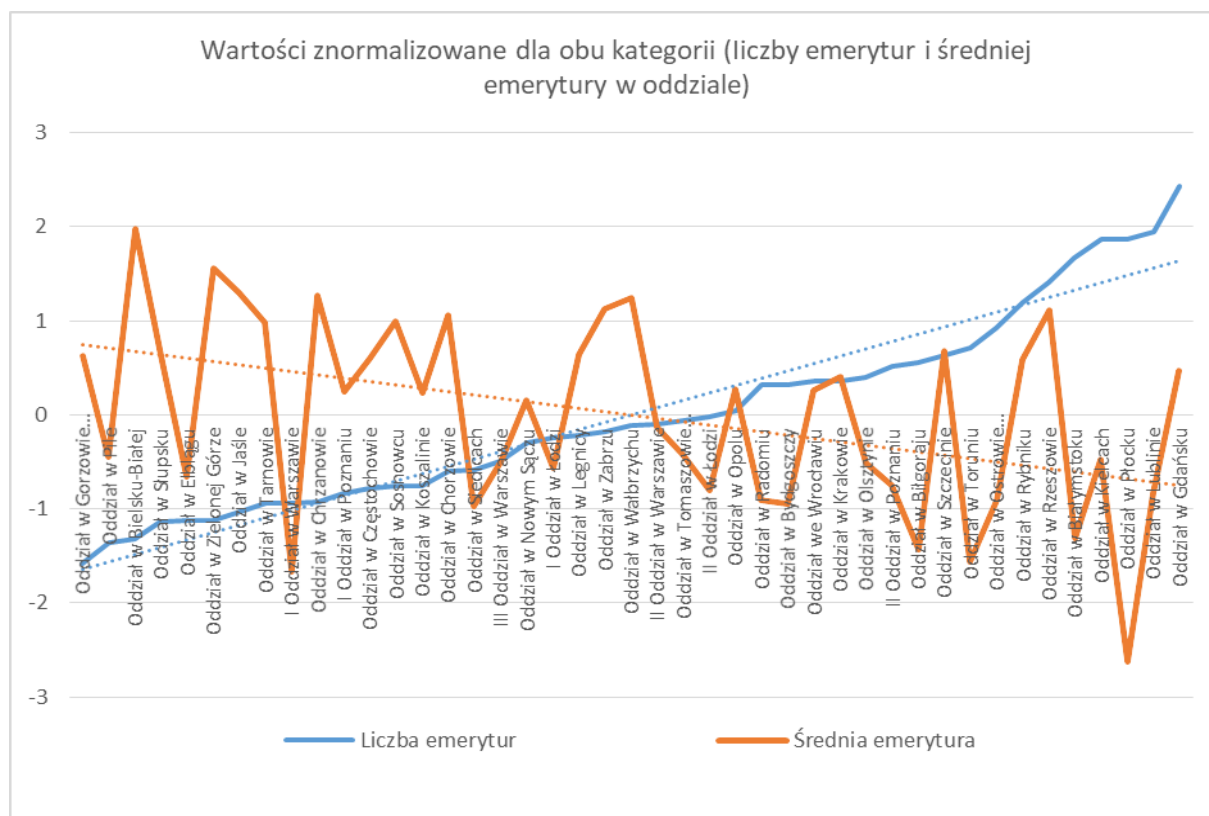
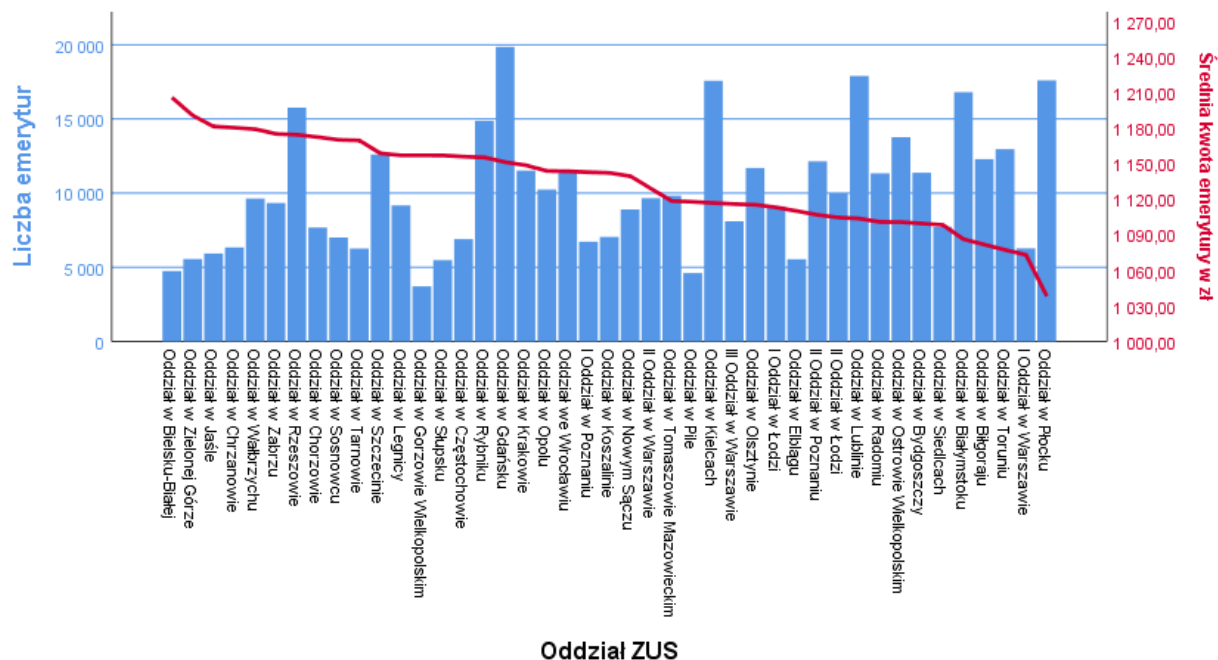
Liczba świadczeń wypłacanych emerytom pobierającym świadczenie w wysokości niższej od najniższej wahała się od 3,7 tys. w Oddziale w Gorzowie Wielkopolskim do 19,8 tys. w Oddziale w Gdańsku, przy średniej 10,0 tys. na oddział.

Wykres 11. Struktura liczby emerytur wg wypłacających je oddziałów ZUS

Co ciekawe, można zauważyć słabą korelację ujemną (-0,41) pomiędzy liczbą emerytur niższych niż najniższa wypłacanych w danym oddziale ZUS a średnią kwotą takiego świadczenia dla oddziału. Najwyższe średnie kwoty świadczeń wypłacane są w oddziałach o stosunkowo niskiej liczbie świadczeniobiorców (m.in. Bielsko-Biała, Zielona Góra, Chrzanów, Jasło) a najniższe w oddziałach o stosunkowo wysokiej liczbie świadczeniobiorców (m.in. Płock, Toruń, Biłgoraj). Obrazuje to poniższy wykresy nr 12 :

Wykres 12. Liczba wypłacanych emerytur wraz z ich średnią kwotą wg oddziałów ZUS

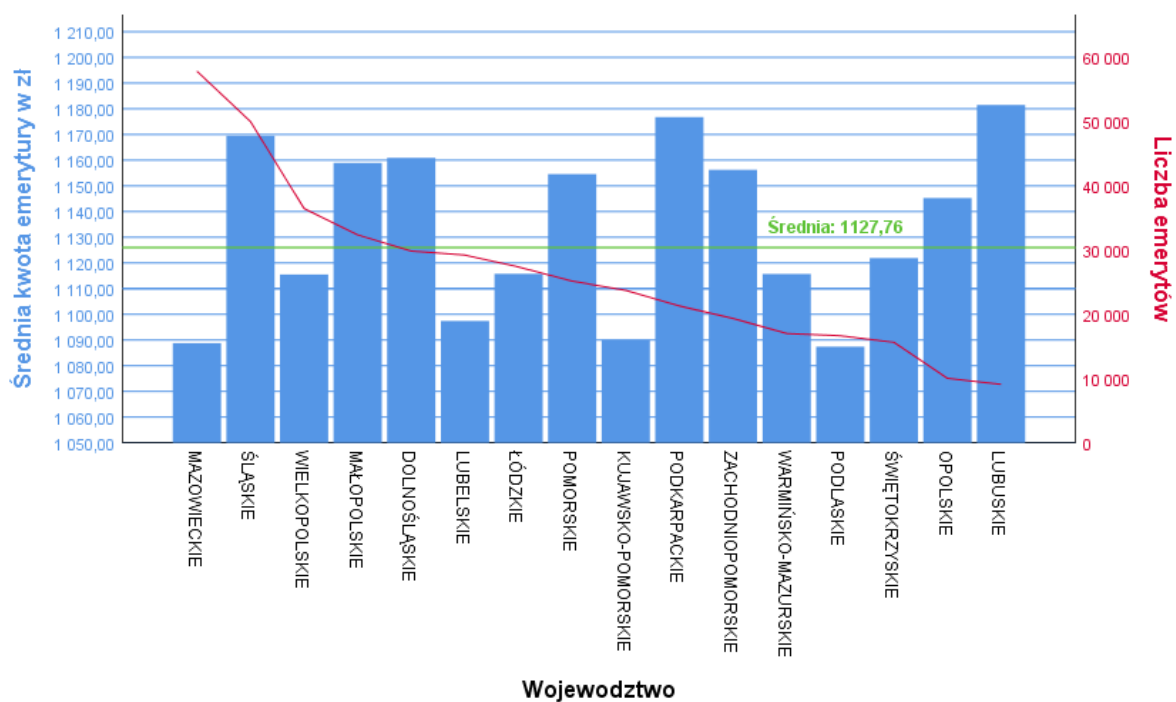
Wartości znormalizowane oznaczają ich standaryzację – czyli przeskalowanie do poziomu, w którym średnia wynosi zero, a odchylenie standardowe jeden, co pozwala na „poruszanie” się w jednolitym i porównywalnym zakresie danych dla kilku zmiennych.

Analizując rozkład terytorialny osób pobierających w grudniu emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa widzimy, że w przypadku kobiet największy odsetek emerytek zamieszkuje województwo śląskie (13,6%) i mazowieckie (12,2 %), w przypadku mężczyzn jest to województwo mazowieckie (17,5%). Natomiast najmniejszy odsetek emerytów mężczyzn zamieszkuje województwo opolskie (1,8%), zaś w przypadku kobiet jest to województwo lubuskie (2,1%).

Zróżnicowanie pod względem terytorialnym obserwujemy również analizując średnie wysokości emerytur wypłacanych w poszczególnych województwach. Zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn, średnio najwyższe emerytury wypłacane są w województwie lubuskim (odpowiednio 1195,95 zł i 1130,74 zł). Natomiast średnio najniższe emerytury wypłacane są mężczyznom zamieszkałym w województwie kujawsko-pomorskim i wielkopolskim (973,37 zł i 974,53 zł) i kobietom zamieszkałym w województwie mazowieckim (1119,82 zł). Warto zauważyć, że w każdym województwie średnia emerytura kobiet jest wyższa od średniej emerytury mężczyzn.

Podobnie, jak w przypadku podziału wg oddziałów ZUS, również w przypadku województw mamy do czynienia z sytuacją, w której województwo z największą liczbą świadczeniobiorców ogółem – mazowieckie (57,9 tys.) ma jednocześnie prawie najniższą średnią wypłacanej emerytury (1088,77 zł), a województwo z najwyższym średnim świadczeniem ogółem – lubuskie (1181,51 zł) cechuje najniższa liczba świadczeniobiorców (9,0 tys.). Strukturę emerytur nowosystemowych wypłaconych w grudniu 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wg województw przedstawiają tabele 4 i 5 oraz wykresy 13 i 14.

Wykres 13. Struktura liczby emerytów i średniej kwoty świadczenia wg województw

Wykres 14. Struktura wysokości i liczby emerytur wg województw

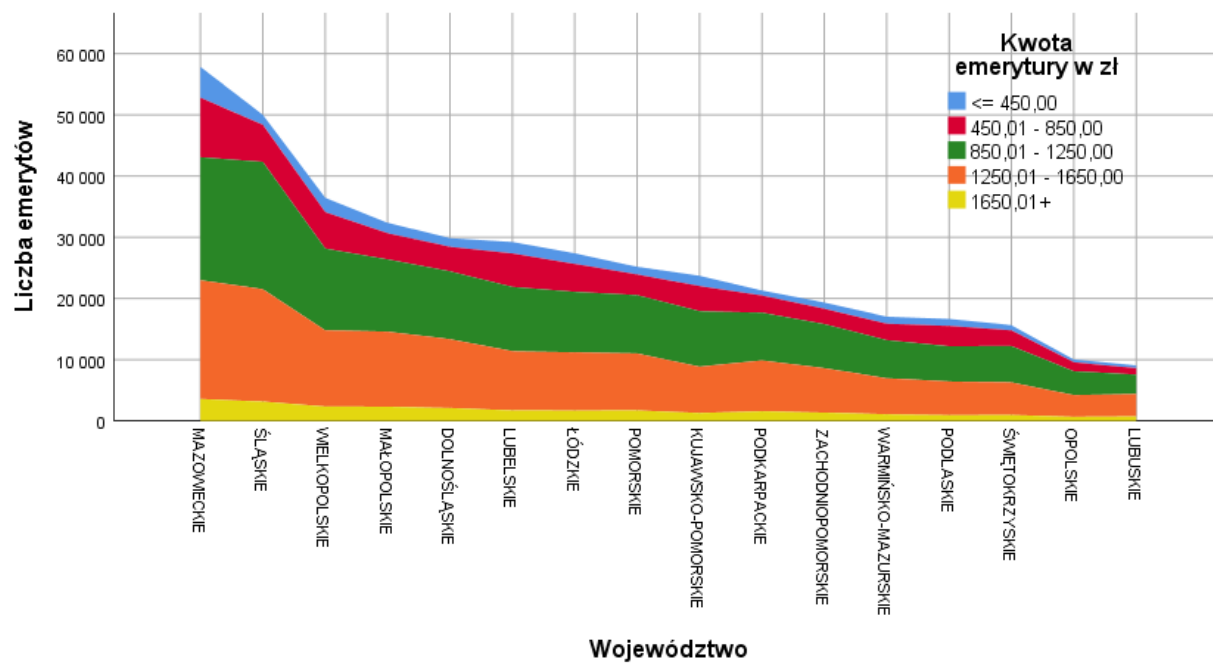

Tabela 4. Struktura wg województw i płci osób pobierających emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa - XII 2024

Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Dolnośląskie	7,0%	6,5%	6,9%
Kujawsko-Pomorskie	5,5%	5,4%	5,5%
Lubelskie	6,0%	9,4%	6,7%
Lubuskie	2,1%	2,1%	2,1%
Łódzkie	5,8%	8,2%	6,3%
Małopolskie	7,6%	7,1%	7,5%
Mazowieckie	12,2%	17,5%	13,4%
Opolskie	2,5%	1,8%	2,3%
Podkarpackie	5,0%	4,6%	4,9%
Podlaskie	3,3%	5,7%	3,8%
Pomorskie	6,2%	4,6%	5,8%
Śląskie	13,6%	4,6%	11,5%
Świętokrzyskie	3,4%	4,3%	3,6%
Warmińsko-Mazurskie	3,9%	3,9%	3,9%
Wielkopolskie	8,7%	7,4%	8,4%
Zachodniopomorskie	4,7%	3,7%	4,5%
<i>braki danych*</i>	2,6%	3,4%	2,8%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%

*) brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach

Tabela 5. Średnia wysokość emerytur nowosystemowych wypłacanych w XII 2024 w wysokości niższej niż najniższa wg województw i płci

Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Dolnośląskie	1 178,43 zł	1 096,61 zł	1 160,87 zł
Kujawsko-Pomorskie	1 123,21 zł	973,37 zł	1 090,07 zł
Lubelskie	1 134,25 zł	1 016,77 zł	1 097,40 zł
Lubuskie	1 195,95 zł	1 130,74 zł	1 181,51 zł
Łódzkie	1 156,17 zł	1 018,18 zł	1 115,78 zł
Małopolskie	1 180,55 zł	1 079,57 zł	1 158,96 zł
Mazowieckie	1 119,82 zł	1 014,65 zł	1 088,77 zł
Opolskie	1 163,52 zł	1 057,78 zł	1 145,28 zł
Podkarpackie	1 192,26 zł	1 118,80 zł	1 176,75 zł
Podlaskie	1 136,86 zł	988,18 zł	1 087,42 zł
Pomorskie	1 173,56 zł	1 067,27 zł	1 154,56 zł
Śląskie	1 174,85 zł	1 115,56 zł	1 169,52 zł
Świętokrzyskie	1 148,36 zł	1 050,17 zł	1 121,93 zł
Warmińsko-Mazurskie	1 135,70 zł	1 046,78 zł	1 115,70 zł
Wielkopolskie	1 150,52 zł	974,53 zł	1 115,53 zł
Zachodniopomorskie	1 165,90 zł	1 114,65 zł	1 156,27 zł
Ogółem	1 153,47 zł	1 039,65 zł	1 127,76 zł

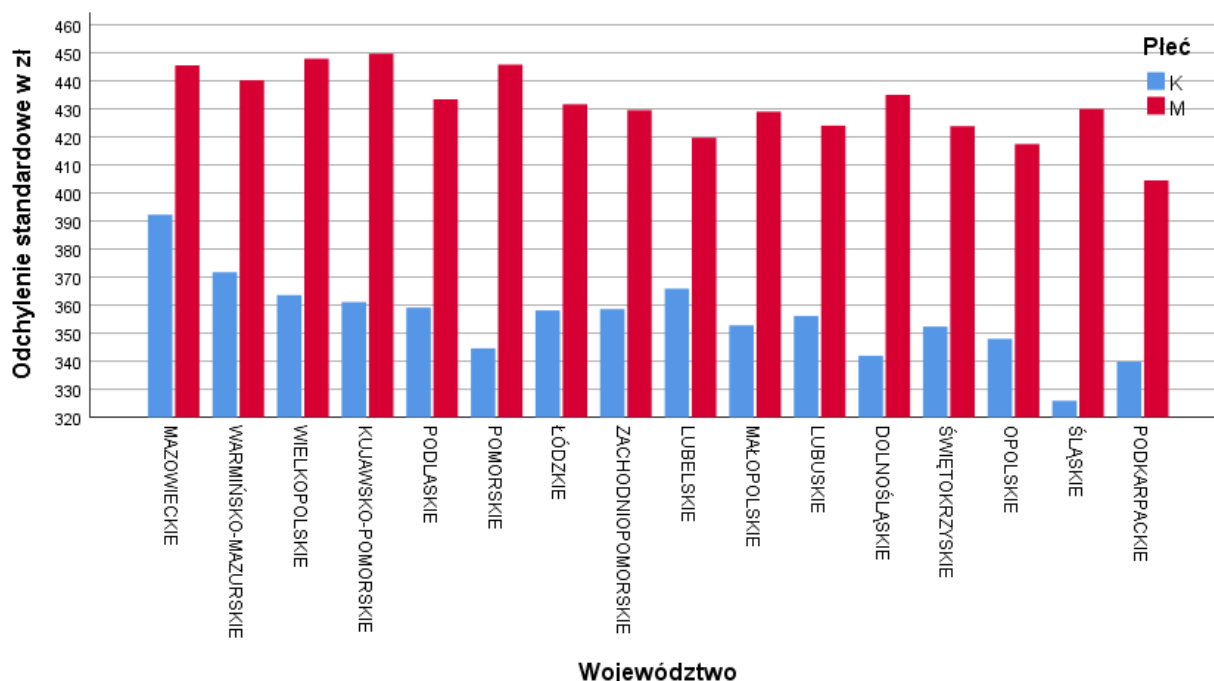
Analizując rozproszenie wysokości świadczeń wokół średniej, czyli odchylenie standardowe, możemy zaobserwować, że emerytury mężczyzn są znacząco bardziej „rozrzucone” wokół średniej wysokości świadczenia – zarówno ogółem, jak i w każdym z województw. Ogółem, niezależnie od płci, najbardziej rozproszone wysokości emerytur są w województwie mazowieckim (przeciętnie różnią się od średniej o 411,49 zł), zaś w województwie śląskim najmniej (o 337,02 zł). Również w śląskim świadczenia kobiet są najbardziej skoncentrowane wokół średniej (różnią się od niej o 325,92 zł), natomiast największe różnice od wysokości średniego świadczenia wśród mężczyzn obserwujemy w mazowieckim, pomorskim, wielkopolskim i kujawsko-pomorskim (tu aż prawie 450 zł). Ciekawa sytuacja występuje w woj. śląskim, gdzie emerytury kobiet są najmniej zróżnicowane, natomiast świadczenia mężczyzn są w czołówce odchylenia od średniej.

Tabela 6. Odchylenie standardowe wysokości emerytury wg województw i płci

(odcienie koloru zielonego oznaczają niskie wartości, pomarańczowego – średnie, czerwonego – wysokie)

	Odchylenie standardowe wysokości emerytury (w zł)		
Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Dolnośląskie	341,95	434,98	365,46
Kujawsko-Pomorskie	361,08	449,63	387,44
Lubelskie	365,88	419,69	387,42
Lubuskie	356,18	424,02	373,22
Łódzkie	358,11	431,61	386,22
Małopolskie	352,80	429,01	372,71
Mazowieckie	392,25	445,48	411,49
Opolskie	347,98	417,41	363,09
Podkarpackie	339,76	404,46	355,67
Podlaskie	359,12	433,40	391,71
Pomorskie	344,60	445,77	367,02
Śląskie	325,92	429,95	337,02
Świętokrzyskie	352,37	423,81	375,47
Warmińsko-Mazurskie	371,73	440,16	389,93
Wielkopolskie	363,57	447,88	388,22
Zachodniopomorskie	358,58	429,54	373,48
Ogółem	359,41	436,32	381,14

Wykres 15. Poziom zróżnicowania emerytur (odchylenia od średniej) wg województw i płci

Analizując, czy wysokości tych emerytur są rozłożone równomiernie w stosunku do średniej arytmetycznej, czy też mają tendencję do skupiania się przy dolnej bądź górnej granicy przedziału zmienności cechy, stwierdzamy następującą zależność pomiędzy średnią arytmetyczną i medianą: $X < Me$. Oznacza, że największa liczba z analizowanej grupy świadczeniobiorców pobierających emerytury skupia się nieznacznie powyżej wartości średniej arytmetycznej wysokości emerytury. Zarówno dla populacji mężczyzn, jak i kobiet została zachowana taka sama zależność pomiędzy średnią arytmetyczną a medianą.

Odwrotną relację obserwujemy jednak w przypadku podstawy obliczenia emerytury dla świadczeń niezależnie od roku przyznania - dla całej populacji mediana jest nieznacznie niższa od średniej. Natomiast dla emerytur przyznanych w 2024 zauważamy w tym roku zjawisko odwrotne – $Me > X$.

Wartości miar pozycyjnych wysokości emerytury oraz podstawy jej obliczenia dla emerytur niższych niż najniższa wypłacanych w grudniu 2024 r. oraz przyznanych w 2024 r. przedstawia poniższa tabela nr 7.

Tabela 7. Miary pozycyjne (średnia, mediana, kwartyle) wysokości emerytury oraz podstawy jej obliczenia wg płci i w podziale na emerytury wypłacane / przyznane w 2024 r.

	Emerytury wypłacane w XII 2024					
	bez względu na rok przyznania			przyznane w 2024		
	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M
Wysokość - w zł						
Średnia (X)	1127,76	1153,47	1039,65	1077,25	1113,15	1011,43
Q _¼	900,30	944,60	718,39	796,12	873,07	640,11
Q _{2/4} = Me	1174,84	1192,83	1075,15	1130,26	1163,83	1038,50
Q _¾	1417,82	1421,16	1403,26	1430,11	1435,44	1419,77
Podstawa obliczenia emerytury - w tys. zł						
Średnia (X)	190,3	198,7	161,5	249,7	275,2	202,9
Q _{1/4}	139,2	148,2	107,1	177,4	209,5	124,9
Q _{2/4} = Me	187,3	194,4	160,1	257,0	281,4	203,5
Q _{3/4}	237,5	244,3	210,2	328,4	349,8	283,1

B. Emerytury nowosystemowe przyznane po raz pierwszy² w 2024 r. wypłacane w grudniu 2024 r.

W grudniu 2024 r. wypłacono 52,5 tys. emerytur nowosystemowych przyznanych w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa ustawowa wysokość emerytury, tj. o 6% więcej niż przyznanych w 2023 r. (spadek poziomu wzrostu o 6 p. procentowych w stosunku do wzrostu w latach 2022-23). W odniesieniu do 2013 r. liczba emerytur nowosystemowych przyznanych w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa emerytura wzrosła prawie 4,5-krotnie. W 2024 r. ich udział w liczbie wszystkich nowoprzyznaczonych emerytur nowosystemowych stanowił 17,5%. Wyraźny wzrost w latach 2017-2019 liczby emerytur przyznanych w wysokości niższej niż najniższa to prawdopodobnie efekt obniżenia ustawowego wieku emerytalnego.

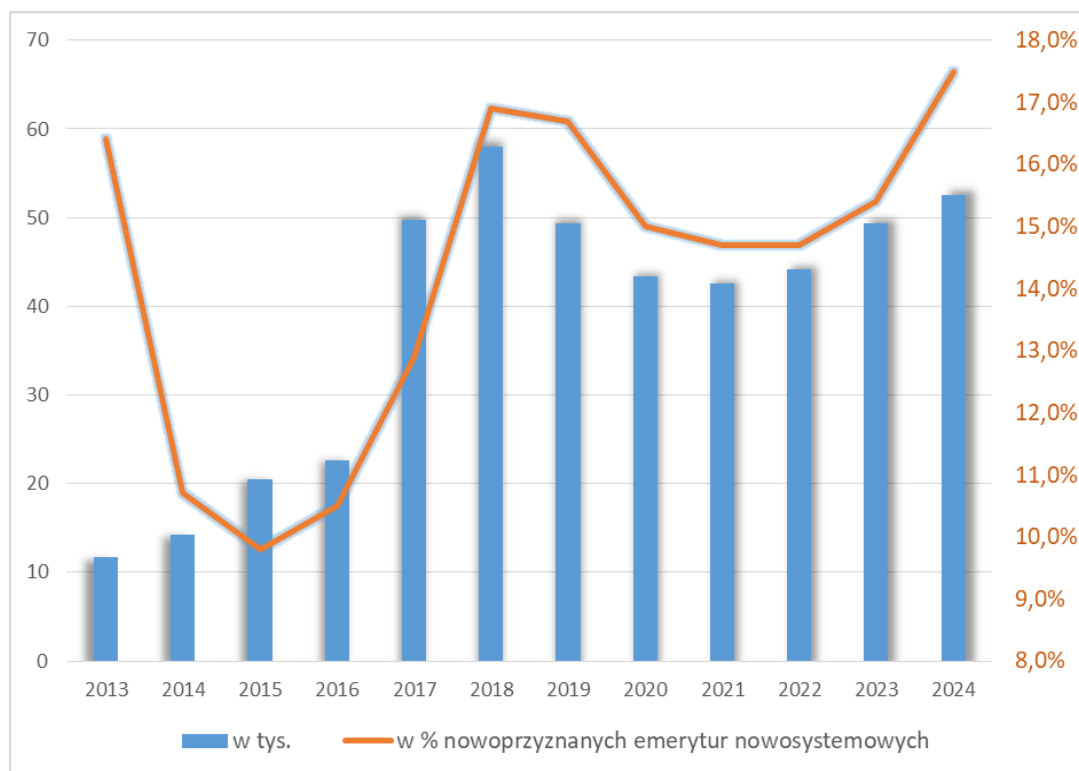
Tabela 8. Liczba osób pobierających w XII 2024 emeryturę*) nowosystemową przyznaną w danym roku w wysokości niższej niż najniższa

	w tys.	w % nowoprzyznaczonych emerytur nowosystemowych
2013	11,7	16,4%
2014	14,2	10,7%
2015	20,5	9,8%
2016	22,6	10,5%
2017	49,7	12,9%
2018	58,0	16,9%
2019	49,3	16,7%
2020	43,3	15,0%
2021	42,6	14,7%
2022	44,1	14,7%
2023	49,4	15,4%
2024	52,5	17,5%

*) bez emerytur z urzędu i bez emerytur częściowych

² Dotyczy osób, którym przyznano emeryturę po raz pierwszy i które podjęły jej wypłatę w stałym miesięcznym terminie płatności.

Wykres 16. Liczba i odsetek emerytur nowosystemowych w wysokości niższej, niż najniższa przyznanych w danym roku w latach 2011-2024

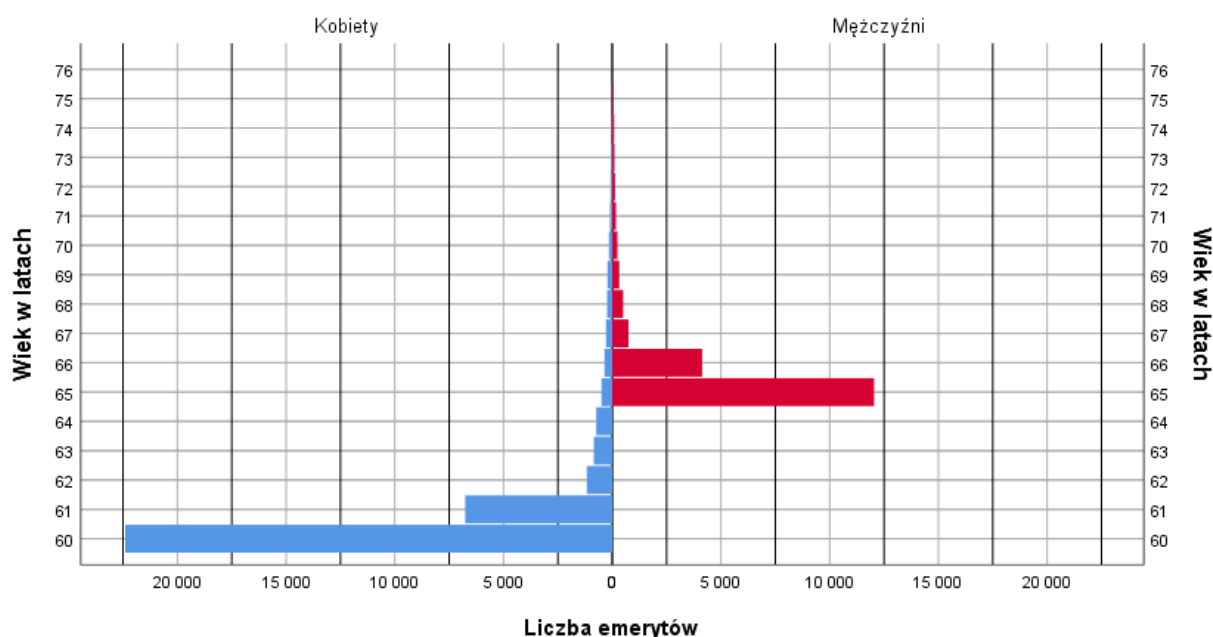
Wśród osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa przeważały kobiety, które stanowiły 64,7% ogółu (66,4% w 2023 r.). Przed 2014 r. emerytury nowosystemowe w wysokości niższej niż najniższa przyznawane były tylko kobietom, pierwsi mężczyźni uprawnienie do nowosystemowej emerytury właśnie w 2014 r. ukończyli 65 lat. W 2014 r. odsetek mężczyzn, którym przyznano takie emerytury wynosił 4,8%, w 2015 r. – 15,4%, w 2019 r. – 24,1%, w 2021 r. – 29,6%, w 2023 r. – 33,6%, zaś w 2024 r. – 35,3%.

Średni wiek osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wynosił 62,6 roku (62,7 w 2023), a mediana to 61. W przypadku kobiet średni wiek wyniósł 60,9 roku (61,03 w 2023), w przypadku mężczyzn – 65,7 roku (65,9 w 2023).. Dominującym wiekiem tej grupy emerytów w przypadku kobiet był wiek 60 lat (w tym wieku było 66% kobiet), zaś w przypadku mężczyzn – 65 lat (w tym wieku było 65% mężczyzn).

Średni wiek osób, którym przyznano w 2024 r. emeryturę w wysokości niższej niż najniższa był nieznacznie wyższy od średniego wieku osób, którym przyznano takie emerytury

w 2023 r. – o 0,1 roku (podobnie jak w latach 2022-23). Można zauważyć minimalne obniżanie średniego wieku dla nowo przyznanych emerytur rok-do-roku w latach 2022-24, co oznacza, że w obu grupach płci nie ma tendencji do zwlekania z momentem występowania z wnioskiem o przyznanie emerytury.

Wykres 17. Liczba osób pobierających w XII 2024 r. emeryturę nowosystemową przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wg wieku

Spośród osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę nowosystemową przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa ustawowa wysokość, 15,1% (16,9% w 2023) pobierało ją w wysokości 600 zł i mniej (w przypadku mężczyzn było to 22,5%, w przypadku kobiet – 11,1%), 10,1% (13,0% w 2023) – w wysokości pomiędzy 600,01 a 800,00 zł (12,3% mężczyzn, 8,9% kobiet), zaś 74,8% w wysokości powyżej 800 zł (65,2% mężczyzn, 80% kobiet). Najwyższy odsetek mężczyzn pobierał emeryturę w wysokości z przedziału 1 500,01 – 1 600,00 zł. W przypadku kobiet były to równorzędnie przedziały 1 100,01 zł – 1 200,00 zł oraz 1 200,01 zł – 1 300,00 zł.

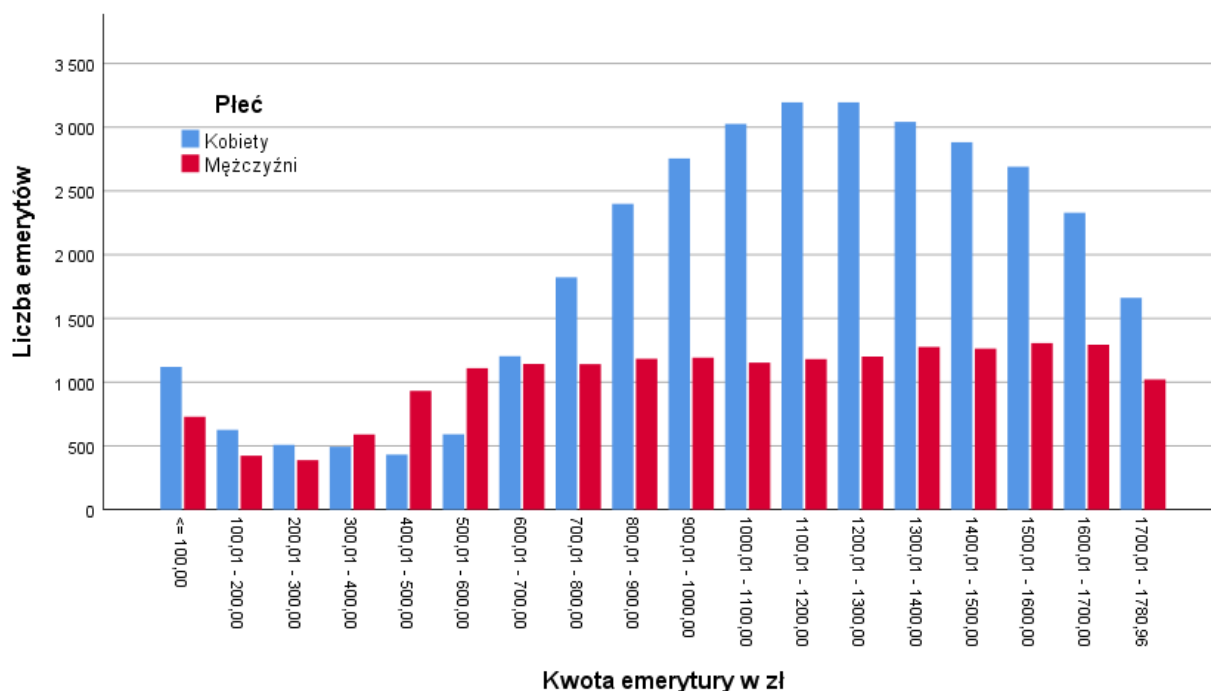
Jak widać z poniższej tabeli i wykresu, kobiety dominują liczebnie prawie we wszystkich przedziałach, za wyjątkiem zakresu 300,01 – 600,00 zł, gdzie widoczna jest przewaga mężczyzn. Procentowo mężczyźni dominują zarówno w przedziałach najniższych (0 – 800,00 zł) i najwyższych (1 600,01 – 1 780,96 zł).

Średnia wysokość emerytury przyznanej w 2024 r. i pobieranej w grudniu 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wynosiła 1077,25 zł (976,20 zł w 2023, 859,53 zł w 2022). Średnia wysokość emerytury niższej niż najniższa, przyznanej w 2024 r. jest wyższa w przypadku kobiet. W przypadku mężczyzn w 2024 r. było to 1011,43 zł (896,08 zł w 2023), w przypadku kobiet – 1113,15 zł (1016,77 zł w 2023).

Emerytury przyznane w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa są średnio o 4,7% niższe od wszystkich emerytur w wysokości niższej niż najniższa wypłacanych w grudniu 2024 r.

Strukturę wg wysokości emerytur wypłacanych w grudniu 2024 r. i przyznanych w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa przedstawia wykresy 16 - 19 oraz tabela 9.

Wykres 18. Struktura wysokości emerytur nowosystemowych przyznanych w 2024 r. i wypłacanych w XII 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wg płci

Wykres 19. Struktura wysokości emerytur nowosystemowych przyznanych w 2024 r. i wypłacanych w XII 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wg płci

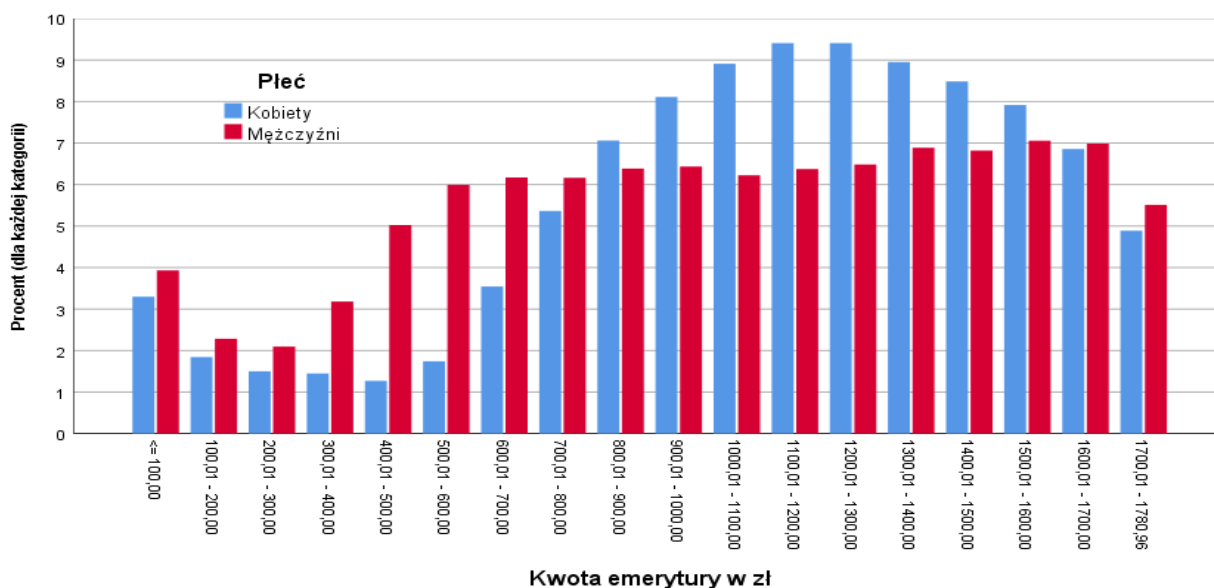

Tabela 9. Struktura według wysokości i płci osób pobierających emeryturę nowosystemową przyznaną w 2024 r. i wypłacaną w XII 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa

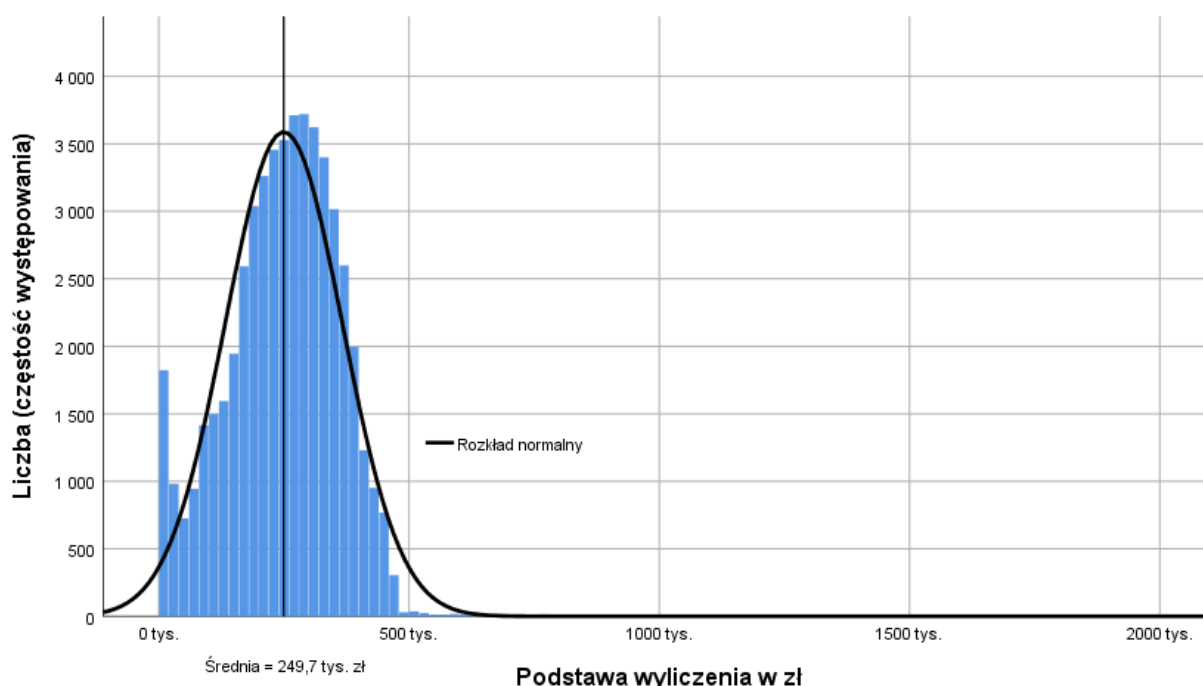
Wysokość w zł	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
				w odsetkach*		
<= 100,00	1120	728	1848	3,3	3,9	3,5
100,01 - 200,00	626	423	1049	1,8	2,3	2,0
200,01 - 300,00	509	388	897	1,5	2,1	1,7
300,01 - 400,00	492	589	1081	1,4	3,2	2,1
400,01 - 500,00	432	931	1363	1,3	5,0	2,6
500,01 - 600,00	591	1110	1701	1,7	6,0	3,2
600,01 - 700,00	1203	1143	2346	3,5	6,2	4,5
700,01 - 800,00	1822	1142	2964	5,4	6,2	5,6
800,01 - 900,00	2398	1183	3581	7,1	6,4	6,8
900,01 - 1000,00	2755	1192	3947	8,1	6,4	7,5
1000,01 - 1100,00	3026	1153	4179	8,9	6,2	8,0
1100,01 - 1200,00	3195	1181	4376	9,4	6,4	8,3
1200,01 - 1300,00	3195	1201	4396	9,4	6,5	8,4
1300,01 - 1400,00	3041	1276	4317	9,0	6,9	8,2
1400,01 - 1500,00	2882	1263	4145	8,5	6,8	7,9
1500,01 - 1600,00	2689	1307	3996	7,9	7,1	7,6
1600,01 - 1700,00	2329	1294	3623	6,9	7,0	6,9
1700,01 - 1780,96	1661	1021	2682	4,9	5,5	5,1
Ogółem	33966	18525	52491	100	100	100

* Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”

Średnia podstawa wyliczenia dla emerytur wypłacanych w grudniu 2024 r. i przyznanych w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wynosiła 249,7 tys. zł i w przypadku kobiet była wyższa o 35,6% niż w przypadku mężczyzn (odpowiednio 275,2 tys. zł i 202,9 tys. zł).

Analizując histogram częstości podstaw wyliczenia, zauważamy widocznie wydłużony prawy ogon rozkładu, co wskazuje na jego silną, prawostronną skośność (wiele pojedynczych, znacznie wyższych od średniej wartości podstawy) oraz znacząco wyższą częstość najniższych podstaw (odstającą od hipotetycznej krzywej rozkładu normalnego). Stąd też wynika stosunkowo duża wartość odchylenia standardowego (ponad 100 tys. zł) – dużo podstaw wyliczania znajduje się „daleko” od średniej.

Wykres 20. Rozkład częstości (histogram) podstaw wyliczenia emerytur nowosystemowych przyznanych w 2024 r. i wypłacanych w XII 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa

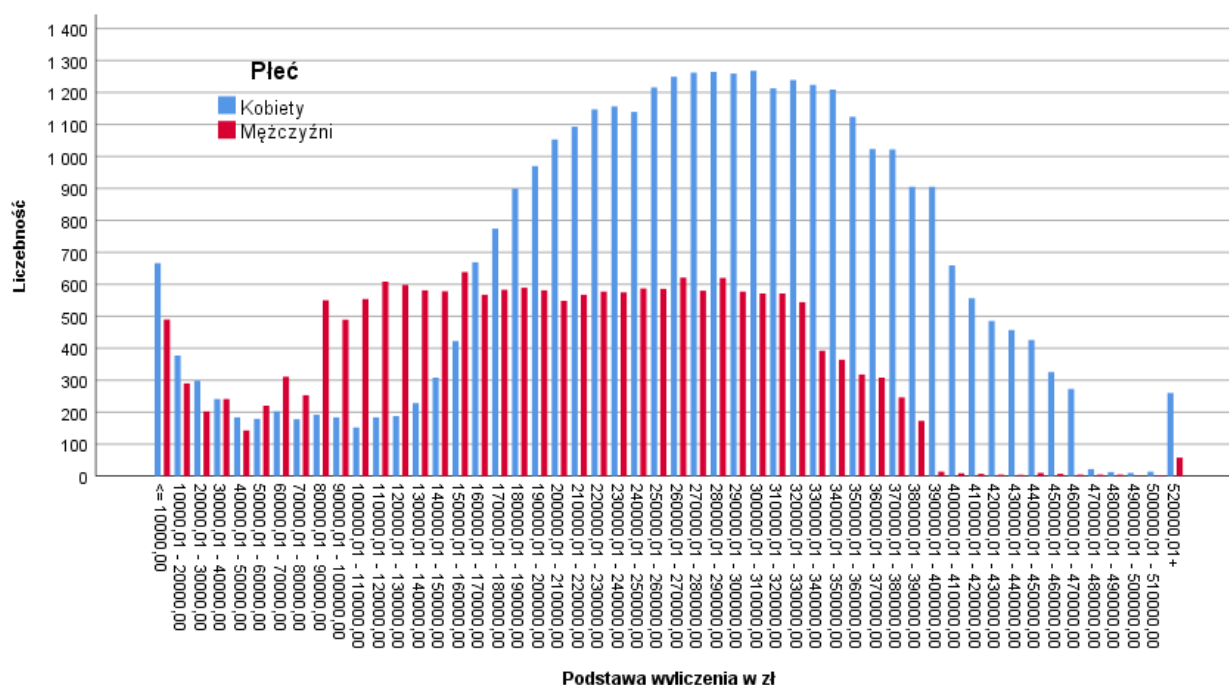

W przypadku emerytur przyznanych w 2024 r., w niższych przedziałach (5 tys. - 160 tys. zł) kwoty będącej podstawą obliczenia emerytury przeważają mężczyźni, zaś w przedziałach wyższych przeważający jest udział kobiet. Przewaga liczebności kobiet jest również w najniższych przedziałach podstaw (do 5 tys. zł).

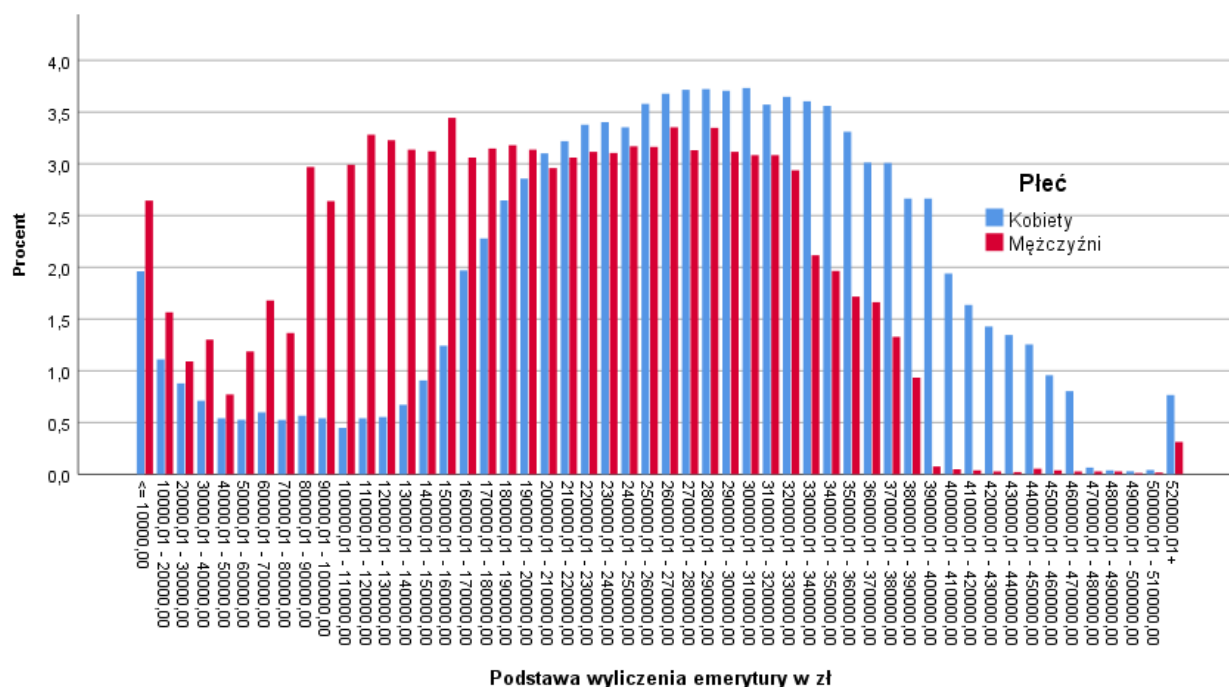
Wśród osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa, 36% (37% mężczyzn i 35% kobiet) miało emeryturę wyliczoną jedynie z kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego (nie miało składek). Oznacza to, że osoby te nie odprowadziły ani jednej składki na ubezpieczenie emerytalne po 1998 r.

Brak kapitału początkowego obserwujemy u 9% (10% mężczyzn i 9% kobiet) emerytów pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa.

Wykres 21. Struktura według płci i podstawy obliczenia emerytury osób pobierających w XII 2024 r. emeryturę przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa (liczbowo)

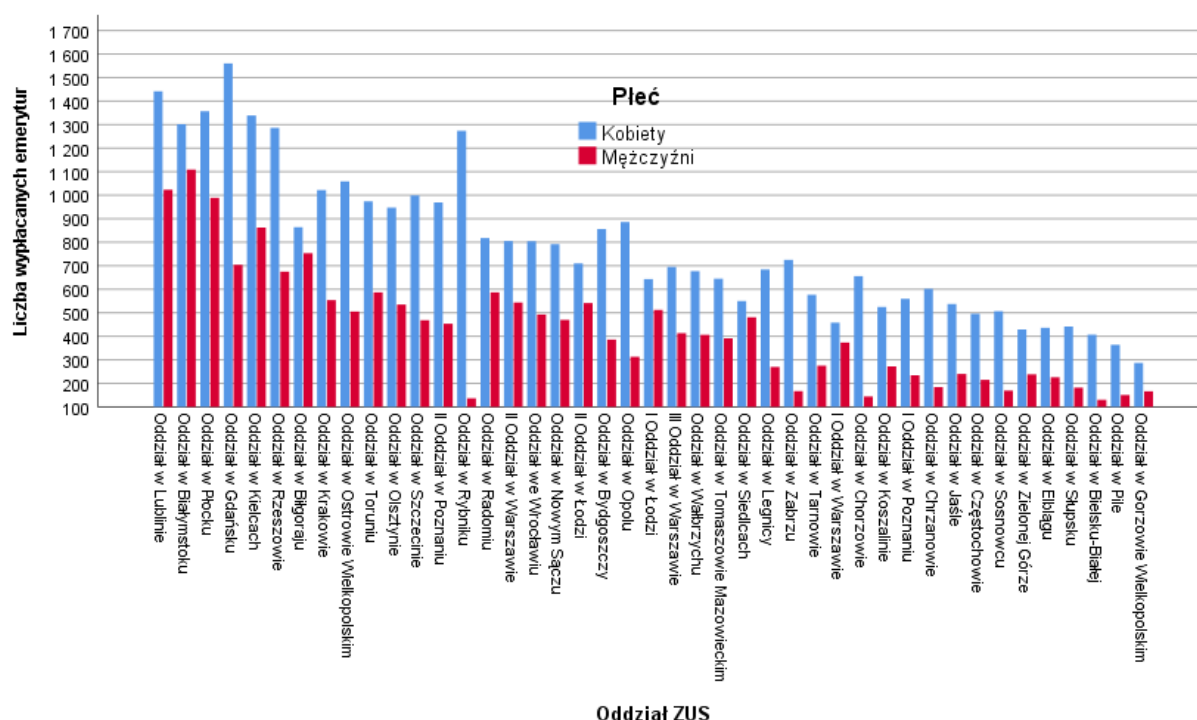

Wykres 22. Struktura według płci i podstawy obliczenia emerytury osób pobierających w XII 2024 r. emeryturę przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa (procentowo)

Wśród mężczyzn pobierających w grudniu 2023 r. emeryturę nowosystemową przyznaną w 2023 r. w wysokości niższej niż najniższa największy odsetek stanowiły osoby, którym świadczenie wypłaca oddział ZUS w Białymstoku i w Lublinie (odpowiednio 6% i 5,5%), najmniejszy zaś panowie, którym świadczenie wypłaca oddział ZUS w Rybniku i w Bielsku-Białej – po 0,7%. W przypadku kobiet były to odpowiednio oddziały ZUS w Gdańsku (4,6%) oraz w Gorzowie Wielkopolskim (0,8%). Oddziały śląsko-zagłębiowskie (Rybnik, Zabrze, Chorzów, Sosnowiec) charakteryzuje nikły udział wypłat mężczyzn (poniżej 1% w grupie tej płci) oraz znacząca nadreprezentacja kobiet, którym w roku 2024 przyznano emeryturę nowosystemową w wysokości niższej niż najniższa. Obrazuje to wykres nr 23.

Wykres 23. Struktura liczby emerytur przyznanych w 2024 r. wg oddziałów ZUS i płci

Analizując rozkład terytorialny osób pobierających w grudniu emeryturę nowosystemową przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa stwierdzić należy, że w przypadku kobiet największy odsetek emerytek zamieszkuje województwo mazowieckie (12,6%) i śląskie (12,3%), w przypadku mężczyzn jest to województwo mazowieckie (16,9%). Natomiast najmniejszy odsetek emerytów – mężczyzn zamieszkuje województwo opolskie (1,6%), natomiast w przypadku kobiet jest to województwo lubuskie (2,1%).

Zróżnicowanie pod względem terytorialnym obserwujemy również analizując średnie wysokości emerytur wypłacanych w poszczególnych województwach. W przypadku mężczyzn średnio najwyższe emerytury wypłacane są w województwie lubuskim (1128,49 zł), natomiast w grupie kobiet najwyższa średnia emerytura jest w podkarpackim (1181,37 zł). Natomiast średnio najniższe emerytury wypłacane są mężczyznom zamieszkałym w województwie podlaskim (925,42 zł) i kobietom zamieszkałym w województwie mazowieckim (1055,82 zł). Podobnie jak w przypadku ogółu emerytur wypłacanych w grudniu 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa, tak i w przypadku emerytur przyznanych w 2024 r. w takiej wysokości, w każdym województwie średnia emerytura kobiet jest wyższa od średniej emerytury mężczyzn.

Tabela 10. Struktura wg województw i płci osób pobierających w XII 2024 r. emeryturę nowosystemową przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa

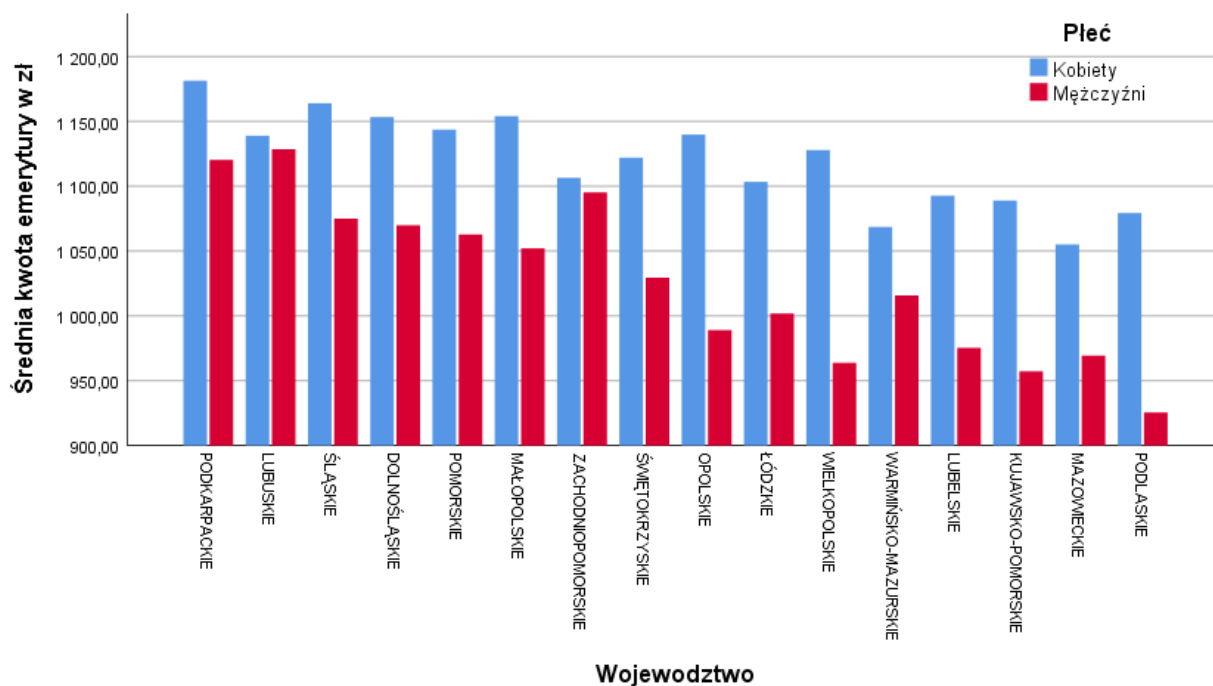
Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Dolnośląskie	6,5%	6,6%	6,5%
Kujawsko-Pomorskie	5,2%	4,9%	5,1%
Lubelskie	6,5%	9,1%	7,4%
Lubuskie	2,1%	2,4%	2,2%
Łódzkie	5,6%	7,4%	6,2%
Małopolskie	9,0%	8,2%	8,8%
Mazowieckie	12,6%	16,9%	14,0%
Opolskie	2,6%	1,6%	2,3%
Podkarpackie	5,6%	5,5%	5,6%
Podlaskie	3,7%	5,5%	4,3%
Pomorskie	5,9%	5,0%	5,6%
Śląskie	12,3%	5,4%	10,0%
Świętokrzyskie	3,7%	4,5%	4,0%
Warmińsko-Mazurskie	3,8%	4,1%	3,9%
Wielkopolskie	8,7%	6,8%	8,0%
Zachodniopomorskie	4,4%	4,3%	4,3%
brak danych*	1,7%	2,1%	1,8%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%

*) brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach

Tabela 11. Średnia wysokość emerytur nowosystemowych wypłacanych w XII 2024 r. przyznanych w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wg województw i płci

Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
	średnia wysokość w zł		
Dolnośląskie	1153,35	1069,84	1123,94
Kujawsko-Pomorskie	1088,92	957,27	1043,26
Lubelskie	1092,62	975,36	1041,60
Lubuskie	1138,90	1128,49	1135,11
Łódzkie	1103,40	1001,82	1060,95
Małopolskie	1154,03	1052,07	1120,40
Mazowieckie	1055,07	969,31	1019,16
Opolskie	1139,82	988,98	1100,24
Podkarpackie	1181,37	1120,31	1160,71
Podlaskie	1079,24	925,42	1008,42
Pomorskie	1143,69	1062,78	1118,74
Śląskie	1163,99	1075,02	1147,20
Świętokrzyskie	1121,99	1029,49	1085,56
Warmińsko-Mazurskie	1068,59	1015,76	1049,62
Wielkopolskie	1127,85	963,77	1076,74
Zachodniopomorskie	1106,49	1095,22	1102,77
Ogółem	1113,15	1011,43	1077,25

Wykres 24. Średnia wysokość emerytur nowosystemowych wypłacanych w XII 2024 i przyznanych w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa wg województw i płci

PODSUMOWANIE

Podsumowując, liczba emerytur wypłacanych w wysokości niższej niż najniższa rośnie systematycznie na przestrzeni kolejnych lat. Rośnie także udział takich emerytur w portfelu wypłacanych emerytur nowosystemowych. Wynika to przede wszystkim z krótkiego wykazanego stażu ubezpieczeniowego lub jego całkowitym braku po 1998 roku, a co za tym idzie niskiego zasobu zgromadzonych składek, co prowadzi do bardzo niskich świadczeń emerytalnych. Zwraca uwagę przeważający udział emerytek w grupie, co po części wynika z faktu, że do 2014 r. emerytury nowosystemowe w powszechnym wieku emerytalnym przyznawane były tylko kobietom. Od momentu, gdy emerytury nowosystemowe w powszechnym wieku emerytalnym przyznawane są również mężczyznom, udział kobiet w populacji emerytów pobierających świadczenie w wysokości niższej niż najniższa maleje.

Podkreślenia wymaga fakt, że duża część (46%) spośród emerytów, którym w grudniu 2024 r. wypłacano emeryturę w wysokości niższej niż najniższa, miało tę emeryturę obliczoną jedynie ze zwaloryzowanego kapitału początkowego – osoby te nie odprowadzały składek na ubezpieczenia społeczne po 1998 r. Wśród osób pobierających w grudniu 2024 r. emeryturę i mających ją przyznaną w 2024 r. w wysokości niższej niż najniższa odsetek ten był niższy – 36% (37,4% wśród mężczyzn i 35,2% wśród kobiet).

Wysokość emerytur ustalanych wg nowych zasad zależy od kwoty będącej podstawą obliczenia świadczenia, czyli od zwaloryzowanej kwoty zgromadzonych składek i kapitału początkowego. Średnia podstawa wyliczenia dla emerytur wypłacanych w grudniu w wysokości niższej niż najniższa była w przypadku kobiet wyższa o 23,1% niż w przypadku mężczyzn. Dlatego też, pomimo że kobiety przechodzą na emeryturę wcześniej i mają ją wyliczoną z zastosowaniem wyższego dalszego trwania życia, w przypadku emerytur niższych niż najniższa, ich świadczenia są średnio wyższe niż emerytury mężczyzn.

Opracował:

Piotr Kupidurski

Akceptowała:

Hanna Zalewska